

Resultaten enquête 'Werking lokale milieuraden' 2010

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	2
Samenvatting/leeswijzer enquête milieuraden.....	3
I. Aanleiding en opbouw van de enquête	5
II. Representativiteit van de respondenten	5
III. Profiel van de respondenten	8
3.1. Algemene beschrijvende kenmerken.....	8
3.2. Motivatie van de respondenten om aan de milieuraden deel te nemen	10
IV. 'Profiel' van de lokale milieuraden.....	12
4.1. Aantal leden en frequentie van de milieuraad	12
4.2. Aantal leden en frequentie van het dagelijks bestuur	12
4.3. Frequentie van de thematische werkgroepen	13
4.4. Agenda van de milieuraad, dagelijks bestuur en thematische werkgroepen.....	14
V. De 'subjectieve' werking van de milieuraad.....	17
5.1. In het algemeen... ..	17
5.2. Beoordeling van diverse aspecten van de werking van de milieuraad	18
5.3. Verduidelijking bij de problemen	19
VI. Ondersteuning van de milieuraad.	22
6.1. Van wie en voor welke aspecten verwachten de milieuraden ondersteuning?	22
6.2. Over welke onderwerpen willen de milieuraden meer info?	24
6.3. Op welke manier willen de milieuraden bijkomende info?	25
6.4. Bekendheid en gebruik van het Tandemaanbod	26
6.5. Bekendheid en gebruik van www.milieuraad.be	28
6.6. Suggesties van de respondenten voor ondersteuning van de milieuraden.....	29
VII. Conclusie en aanbevelingen.....	31
7.1. Conclusies.....	31
7.2. Aanbevelingen	33
VIII. Bijlages	35
8.1. Overzicht van de deelname per gemeente en provincie	35
8.2. Tabel 'op welke manier willen de milieuraden bijkomende info'	39
8.3. Opmerkingen en suggesties bij ' www.milieuraad.be '	41
8.4. Verslag overleg milieuraden 25 mei.....	43
8.5. Overzicht van de bestaande organisaties die ondersteuning bieden.....	50
8.6. Wanneer heb je het liefst dat vormingen voor milieuraadsleden doorgaan?	51

SAMENVATTING/LEESWIJZER ENQUÊTE MILIEURADEN

Aanleiding tot de enquête... (p.5)

De enquête werd afgenomen om beter zicht op de werking en gewenste ondersteuning van de gemeentelijke milieuraden.

Profiel van de respondenten... (p.5 – p.9)

De enquête werd 914 keer aangevat. Bijna 70% van de respondenten heeft de enquête volledig ingevuld. Iets meer dan 40% van de respondenten zijn lid van een milieu- en natuurvereniging, en ongeveer 10% vertegenwoordigden de administratie van de gemeente.

Motivatie om aan de milieuraden deel te nemen... (p.10 – p.11)

Bijna de helft van de respondenten zegt expliciet aan de milieuraad deel te nemen om inspraak te hebben in het lokale beleid. Iets meer dan 20% schrijft dat ze deelnemen aan de milieuraad omdat 'ze natuur en milieu belangrijk vinden'. Een 15% zetelt in de milieuraad omdat het hen gevraagd is of omdat het hun taak is, en een even grote groep neemt deel uit interesse of om op de hoogte te blijven.

Profiel van de lokale milieuraden... (p.12 – p.16)

Met de enquête hebben we gegevens van 205 verschillende milieuraden. De helft van de milieuraden heeft een dagelijks bestuur en 1/3 van de milieuraden heeft thematische werkgroepen. Bijna 3/5 van de milieuraden komt jaarlijks tussen de 4 à 6 keer samen.

Werking lokale milieuraden... (p.17 – p.21)

Ondanks het feit dat ongeveer 60% vindt dat hun milieuraad zeer goed tot goed functioneert, zorgt dit er niet voor dat voldoende milieuraadsleden tevreden zijn over hun rol in de milieuraad. De milieuraadsleden hebben het gevoel dat de gemeente geen inbreng vraagt in relevante dossiers, de adviezen niet binnen de 3 maanden beantwoordt en te vaak de adviezen gewoon naast zich neerlegt. Dit zorgt voor bij de leden van de lokale milieuraden.

Ook voor het facet 'de actieve inbreng van de collega's in de milieuraad' vindt een meerderheid van de respondenten dat dit beter kan.

Voor welke aspecten verwachten de milieuraden ondersteuning? (p.22 – p.24)

Een meerderheid van de respondenten verwachten ondersteuning van de milieudienst van de gemeente voor de aspecten 'organisatie van activiteiten', 'kennis over actuele onderwerpen' en 'relatie tussen gemeente en milieuraad'. Men verwacht voor dit laatste aspect ook ondersteuning van het college van de gemeente, en voor het aspect 'kennis over actuele onderwerpen' van de natuur- en milieuorganisaties (Tandem).

Als we dieper ingaan op over welke actuele onderwerpen men meer info wil, dan zien we dat de meerderheid van de respondenten graag meer info wilt over hoe men hun impact op het gemeentelijke milieubeleid kan verhogen.

Op welke manier willen de milieuraden bijkomende info? (p.25)

De milieuraadsleden willen bijkomende informatie over actuele onderwerpen het liefst ontvangen via een uitleg van een specialist tijdens de bijeenkomst van de milieuraad zelf. Op de 2de plaats wil men de informatie het liefst via internet ontvangen (kanttekening: de enquête werd afgenomen via internet). Hierbij wil men het liefst een nieuwsbrief met informatie van andere milieuraden. Bij de communicatie via papier heeft men een voorkeur voor een thematische brochure met goede voorbeelden. Bijeenkomsten met andere milieuraden heeft men het minst graag, maar een uiteenzetting van een expert, een excursie of terreinbezoek en kan toch nog een meerderheid van de respondenten aanspreken. Hierbij moet ook gezorgd worden voor de mogelijkheid tot uitwisseling van ervaring met andere aanwezigen.

Bekendheid en gebruik van het bestaande aanbod... (p.26 – p.28)

Het enthousiasme om het bestaande aanbod te gebruiken is groter dan de bekendheid van de aanbod, en het enthousiasme stijgt bovendien bij kennis of ervaring met het instrument. De meerderheid van de respondenten wil maximaal 30 minuten onderweg zijn om zich te verplaatsen naar een vorming die bij voorkeur 's avonds in de week doorgaat.

Suggesties voor ondersteuning... (p.29 – p.30)

We vroegen aan onze respondenten om suggesties te doen van zaken die een milieuraad kunnen helpen om beter te functioneren. 1/3 van de antwoorden zijn voorstellen tot externe ondersteuning, coaching en vorming. 1/5 van de antwoorden pleit voor meer inzet van de deelnemer aan de milieuraad, en een andere 1/5 wenst voor een grotere inzet van de gemeente.

Conclusies en aanbevelingen... (p. 31 – p. 34)

1. De milieuraadsleden zijn ontevreden over hun bijdrage als 'advies'orgaan → Gemeenten worden gestimuleerd om feedback te geven op de geformuleerde adviezen en voldoende inspraak te vragen.
2. Milieuraadsleden zijn ontevreden over de betrokkenheid van andere milieuraadsleden → Milieuraadsleden worden goed ingelicht wat hun rol is in de adviesraad.
3. Onvoldoende milieuraadsleden kennen de bestaande ondersteuning → Organisaties die milieuraden ondersteuning aanbieden zorgen ervoor dat ze lokale milieuraadsleden rechtstreeks bereiken om het aanbod bekend te maken.
4. Milieuraadsleden willen informatie en ondersteuning om beter te kunnen functioneren als adviesraad → Er is een steunpunt nodig waar lokale milieuraden terecht kunnen met vragen inzake hun algemene werking.
5. Milieuraadsleden willen eveneens informatie en ondersteuning om hun kennis over actuele natuur- en milieuthema's te verhogen → Natuur en milieuorganisaties krijgen de nodige middelen om te investeren in de capaciteitsopbouw van lokale milieuraden
6. Milieuraadsleden hebben weinig tijd om gebruik te maken van de bestaande ondersteuning → We werken een laagdrempelig aanbod uit dat goed wordt ontsloten.

I. AANLEIDING EN OPBOUW VAN DE ENQUÊTE

Op 25 mei kwamen Tandem, CVN, de Vlaamse Overheid (CAPLO) en de provincies samen ter bespreking van de werking van de lokale milieuraden. Tijdens deze vergadering legden we de verschillende gesignaleerde knelpunten in de werking en de ondersteuning van de werking van de lokale milieuraden samen. Geen enkele van deze organisaties bleek een voldoende representatief beeld te hebben. Om een beter zicht te krijgen op de werking en de gewenste ondersteuning, besloten we via een enquête de lokale milieuraadsleden rechtstreeks te bevragen naar het functioneren van de lokale milieuraad en de gewenste ondersteuning.

De vragen werden in onderling overleg met de verschillende organisaties opgesteld en in een online enquête gegoten met behulp van het programma 'SurveyMonkey'. De oproep tot deelname aan de enquête werd vanaf 6 augustus door alle betrokken organisaties en via de "Wegwijzer Milieuraden" via mail verspreid. We maakten hierbij gebruik van de nieuwsbrieven naar de gemeentelijke milieudienst en de ons beschikbare mailadressen van vertegenwoordigers in de gemeentelijke milieuraad. We lieten de mogelijkheid om ook een papieren versie van de enquête aan te vragen, hier heeft geen enkele respondenten gebruik van gemaakt. De enquête kon worden ingevuld tot eind september 2010.

II. REPRESENTATIVITEIT VAN DE RESPONDENTEN

De enquête werd 914 keer aangevat. Bijna 70% van de respondenten heeft de enquête volledig ingevuld.

We zien bij de beschrijving van het profiel van de respondenten dat iets meer dan 40% van de respondenten vertegenwoordiger is van een natuur- en milieuvereniging (zie tabel 3.2.) We vermoeden dat dit percentage in onze steekproef hoger ligt dan het percentage in de populatie milieuraadsleden. We weten immers dat het quotum van 1/3 vertegenwoordiging van natuur- en milieuvereniging niet in alle milieuraden gehaald worden. Daarnaast hebben de Tandempartners VELT, BBL en Natuurpunt een gepersonaliseerde mail gestuurd naar hun leden die in de lokale milieuraad zetelen, wat er voor kan gezorgd hebben dat deze respondenten zich meer aangesproken voelden om aan de enquête deel te nemen.

Bij één van de laatste vragen van de enquête konden de respondenten optioneel aanduiden in welke gemeente ze in de milieuraad zetelen. 613 respondenten hebben hierbij een gemeente ingevuld. In totaal werden hierbij 205 verschillende gemeenten genoteerd (zie tabel 2.1). We kunnen dus zeggen met zekerheid zeggen dat we resultaten hebben uit 60% of meer milieuraden. Als we de verdeling per provincie bekijken, zien we dat vanuit de provincie West-Vlaanderen de minste milieuraden hebben deelgenomen (58%), vanuit de provincie Limburg hebben de meeste milieuraden (75%) (zie grafiek 2.1.).

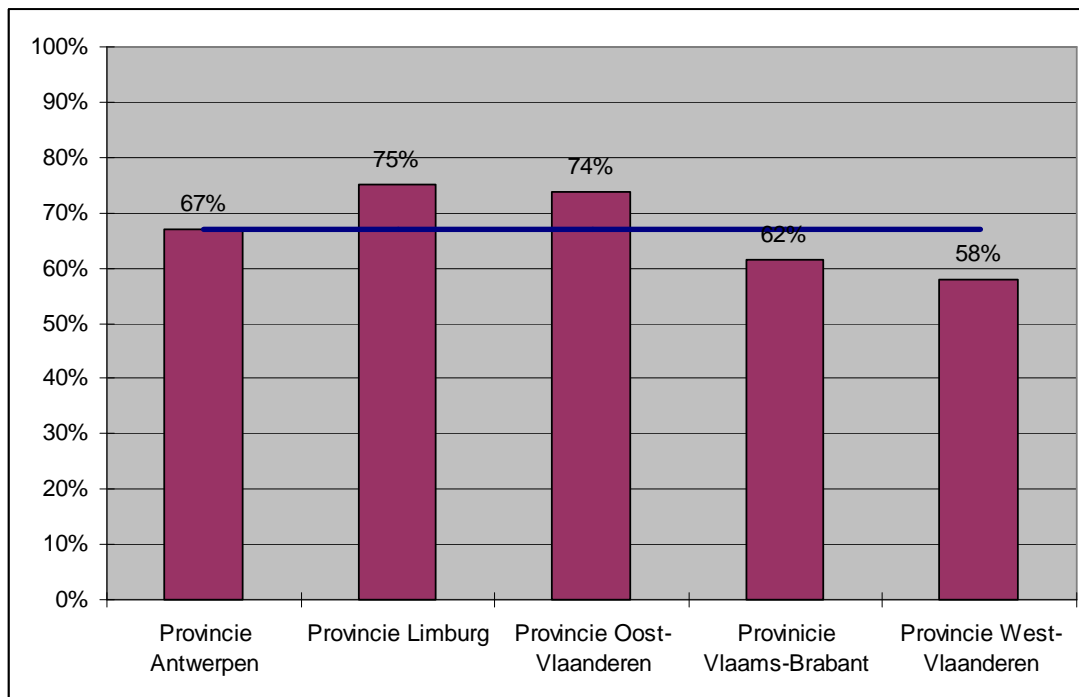
Gemiddeld namen er per vermelde gemeente 3 respondenten deel aan de enquête. De gemeente Diksmuide heeft met 16 respondenten aan de enquête deelgenomen (zie tabel 2.1.). Dit zorgt ervoor dat we in dat per milieuraad meer respondenten aan

de enquête deel in de provincie West-Vlaanderen, en minder in de provincie Limburg en Vlaams-Brabant (zie grafiek 2.2.).

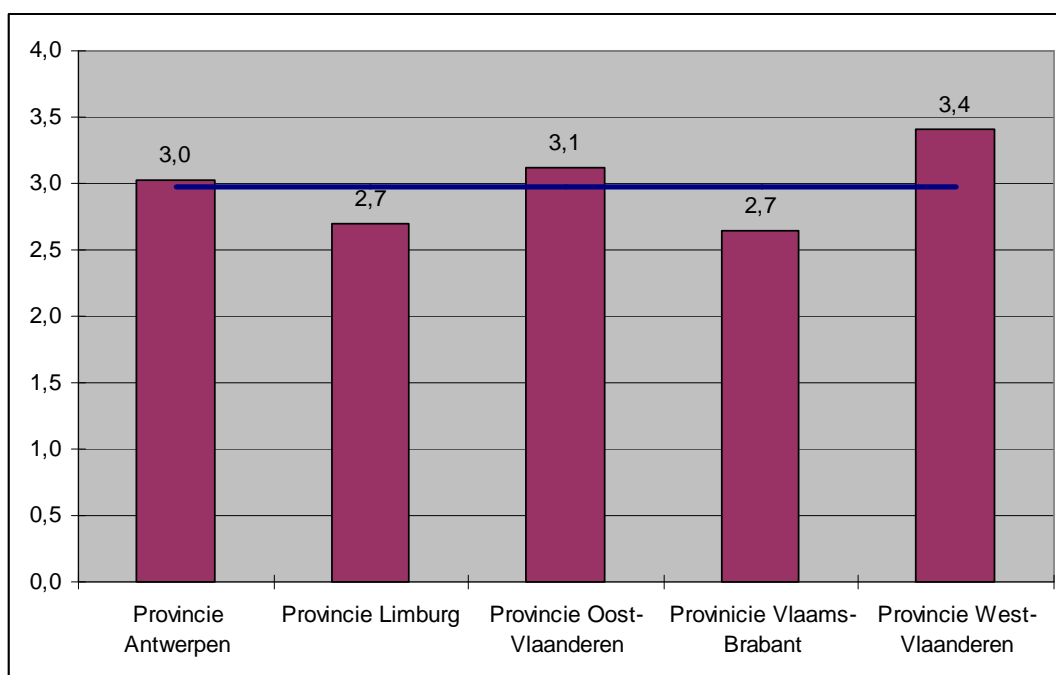
N per gemeente	Aantal gemeenten
0	103
1	69
2	40
3	30
4	30
5	9
6	8
7	4
8	10
9	3
10	1
16	1
	308

Tabel 2.1.: Verdeling respondenten over de gemeenten

Voor de meer objectieve beschrijving van de werking van de milieuraden (zie hoofdstuk VI: 'Profiel' van de lokale milieuraden), trokken we een nieuwe steekproef uit onze respondenten, met name 1 respondent per cluster van de gemeente. Waar mogelijk werden per cluster deze respondenten die 'geen idee' antwoordden op de objectieve vragen verwijderd uit de cluster, en de antwoorden van een andere respondent uit de cluster gebruikt. De nieuwe steekproef telt 205 respondenten, elk uit een andere gemeente.

Grafiek 2.1.: Percentage lokale milieuraaden in de enquête, per provincie.

Grafiek 2.2.: Gemiddeld aantal respondenten per milieuraad in de enquête, per provincie.

III. PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

3.1. Algemene beschrijvende kenmerken

De enquête werd in totaal 914 keer opgestart. 29 respondenten bleken bij de eerste vraag geen lid te zijn van een lokale milieuraad en 27 respondenten haakten af na de derde vraag. Deze respondenten betrekken we verder niet bij de bespreking.

Van de overblijvende 858 respondenten zegt 65% over zichzelf gewoon lid te zijn van de milieuraad, 35% zegt een functie te hebben. Bij deze 35% zitten wel nog een aantal respondenten die we eerder moeten zien als 'gewoon lid' (niet-stemgerechtigd lid, plaatsvervanger, vertegenwoordiger, ...). **Iets meer dan een kwart (26%) van de respondenten maakt zeker deel uit van het kernbestuur (voorzitter, ondervoorzitter, penningmeester, secretaris, lid dagelijks bestuur).** Zie tabel 3.1.

Gewoon lid of functie?	% N	Functie	%
Gewoon lid	65%		
Ik heb een functie	35%	Voorzitter	9%
		Ondervoorzitter	4%
		Penningmeester	1%
		Secretaris	9%
		Lid dagelijks bestuur	2%
		Ambtenaar	4%
		Schepen	2%
		Vertegenwoordiger	1%
		Andere (deskundige, gemeenteraadslid, niet stemgerechtigd lid, plaatsvervanger, stemgerechtigd lid, vertegenwoordiger, voorzitter werkgroep, blanco)	4%

Tabel 3.1.: Functie van de respondent in de lokale milieuraad.

We vroegen aan de respondenten wie ze vertegenwoordigen in de milieuraad. Hierbij konden de respondenten meer dan 1 organisatie aanduiden. Normaalgezien kan een lid van de milieuraad officieel maar één organisatie vertegenwoordigen, maar we hebben de mogelijkheid gelaten om meerdere antwoorden aan te duiden. Slechts 3,5% heeft aangeduid meerdere petjes te hebben, omwille van het kleine percentage gaan we hier niet dieper op in.

41% van de respondenten vertegenwoordigen een milieu- en natuurvereniging. Een 22% van de respondenten vertegenwoordigt de stad of de gemeente, waarbij 12% van de administratie van de gemeente en 10% het college of een politieke partij in de meerderheid of de minderheid. Zie tabel 3.2.

Wie vertegenwoordig je?	%
milieu- en natuurvereniging	41%
sociaal-culturele organisatie, onderwijsinstelling of vormingsorganisatie	11%
beroepsgroep en/of organisatie	7%
administratie van de gemeente	12%
politiek (college, partij in meerderheid, partij in oppositie)	10%
Geen enkele organisatie	14%
Andere (afgevaardigde van andere raad, compostmeesterwerking, erkende wildbeheerseenheid, varia)	10%

Tabel 3.2.: Wie vertegenwoordig je in de gemeentelijke milieuraad?

Meer dan de helft van de respondenten zetelt meer dan 4 jaar in een gemeentelijke milieuraad.

Hoe lang ben je al lid?	%
Minder dan 2jaar	14%
Zo'n 2 a 4 jaar	27%
Langer dan 4 jaar	59%

Tabel 3.3.: Hoe lang ben je al lid van de gemeentelijke milieuraad?

3.2. Motivatie van de respondenten om aan de milieuraaden deel te nemen

We vroegen aan de respondenten wat hun motivatie is om aan de lokale milieuraaden deel te nemen. We hebben dit gedaan aan de hand van een open vraag, om "wenselijke antwoorden" te vermijden. De open vraag was verplicht in te vullen, wat voor 753 antwoorden heeft gezorgd, heel wat werk om te verwerken. Na controle van de antwoorden bleven er 741 antwoorden over die we konden interpreteren. We deelden deze antwoorden onder in 5 groepen.

Groep 1: Ik zetel in de milieuraad omdat het mij gevraagd is of omdat het mijn taak is	14%
Afgevaardigde van politiek of vereniging	6%
Ambtenaar	8%
Groep 2: Ik zetel in de milieuraad om op de hoogte te blijven van het lokale milieubeleid	14%
Groep 3: Ik zetel in de milieuraad omdat ik inspraak wil in het lokale beleid	45%
Invloed ten voordele van natuur en milieu	17%
Invloed ten voordele van andere belangen	4%
Inspraak algemeen	24%
Groep 4: Ik zetel in de milieuraad om samen projecten te realiseren	5%
Groep 5: Ik vind natuur en milieu belangrijk	22%

Tabel 3.4.: Verdeling van de open antwoorden in 5 categorieën, op de vraag "Wat is jouw motivatie om deel te nemen aan de milieuraad?"

Een eerste groep van antwoorden zijn deze antwoorden die we kunnen categoriseren als '**ik zetel in de milieuraad omdat het mij gevraagd is of omdat het mijn taak is**'. Deze respondenten vermelden bij hun antwoord weinig tot geen interne motivatie. Een greep uit deze antwoorden: "*chinese vrijwilliger*", "*subsidies*", ... Sommige respondenten vullen hierbij wel aan dat ze dit met plezier doen: "*Gevraagd vanuit socioculturele organisatie. Persoonlijke belangstelling.*" **Veertien procent** van de geformuleerde motivaties behoort tot deze groep. Meer dan de helft van deze antwoorden zijn afkomstig van ambtenaren.

Een **andere 14%** van de respondenten zijn deze die schrijven dat ze zetelen in de milieuraad om **op de hoogte te blijven van het lokale beleid**. Deze mensen zien de milieuraad vooral als doorgeefluik van informatie. Twee voorbeelden van antwoorden: "*vanuit persoonlijke interesse in de thema's en om op de hoogte te blijven van de recente ontwikkelingen en het beleid hieromtrent*" en "*Ik weet graag wat er in onze gemeente op milieugebied gebeurt*"

Een 3de groep van antwoorden zijn deze die expliciet vermelden dat men **een invloed wil hebben op het beleid**. Dit is **45%** van de antwoorden waar we nog **3 subgroepen** in onderscheiden. Zeventien procent van alle respondenten schrijft expliciet dat dit ze in de milieuraad zetelen om ervoor te zorgen dat het lokale beleid meer inzet op de bescherming van natuur en milieu, zoals "*milieu- en natuurproblematiek allerhande kunnen aanbrengen in de gemeenten en oplossingen*"

helpen uitwerken” en “kennis opdoen over het milieubeleid en eventuele problemen aankaarten”,... Vier procent van alle respondenten geeft te kennen dat ze in de milieuraad zetelen om de belangen van andere belangengroepen in de gemeente te verdedigen, bv. “vertegenwoordiging van UNIZO: een goede balans vinden tussen bedrijfsleven en maatschappij” en “wij willen milieu en landbouw laten samengaan”. Een 24% spreekt enkel in algemene termen over inspraak en betrokkenheid: “noodzaak aan inspraak”, “betrokkenheid in het beleid”, “mee sturen, input en advies verlenen bij het lokale milieubeleid”.

Een vierde groep respondenten hebben de hoogste verwachtingen inzake hun bijdrage in het milieubeleid. Uit **5%** van de antwoorden blijkt dat ze willen ‘meewerken’ of dat ze de milieuraad zien als een groep waarmee men **gezamenlijk educatieve en sensibiliserende projecten** kan **realiseren**. Enkele voorbeelden van antwoorden: *“een leefbare stad met een groene omgeving te houden , mensen sensibiliseren en motiveren om hieraan mee te helpen”, “Medeburgers warm maken voor het thema milieu, door activiteiten te organiseren die openstaan voor alle inwoners van de gemeente”.*

De laatste groep respondenten vermelden in hun antwoord dat ze **natuur en milieu in het algemeen belangrijk** vinden. Dit is **22%** van de antwoorden. Deze mensen zouden ook gedeeltelijk tot groep 2, 3 of 4 kunnen horen, maar hebben dit niet expliciet geformuleerd. Een greep uit de antwoorden: *“bezorgdheid om milieu, om de toekomst van onze kinderen”, “bezorgdheid om natuur en milieu”, “het weinige groen dat we hebben behouden”, “een betere leefwereld”, ...*

IV. 'PROFIEL' VAN DE LOKALE MILIEURADEN

De volgende resultaten baseren we op een steekproef van 205 respondenten, elk uit een andere gemeente (zie *beschrijving steekproef bij hoofdstuk II 'representativiteit respondenten'*).

4.1. Aantal leden en frequentie van de milieuraad

Meer dan de helft van de milieuraden komt per jaar tussen de 4 à 6 keer samen. Zie tabel 4.1.

Aantal keer	% N
1 à 3 keer	13%
4 à 6 keer	58%
7 à 9 keer	16%
meer dan 9 keer	12%

Tabel 4.1.: Hoe vaak per jaar worden alle leden van de milieuraad samengeroepen?

De helft van de milieuraden hebben een dagelijks bestuur (102 milieuraden), en **34% van de milieuraden werken met thematische werkgroepen.** Zie tabel 4.2.

	Dagelijks bestuur	Thematische werkgroepen
Ja	51%	35%
Nee	49%	65%

Tabel 4.2.: Heeft jouw milieuraad een dagelijks bestuur of thematische werkgroepen?

4.2. Aantal leden en frequentie van het dagelijks bestuur

Drie op vier van de milieuraden met een dagelijks bestuur (76%) telt het **dagelijks bestuur tussen de 3 à 5 leden.** Zie tabel 4.3.

	Absoluut	Relatief
Minder dan 3	12	12%
3 tot 5	74	76%
Meer dan 5	11	11%
Geen idee	5	
Totaal	102	

Tabel 4.3.: Hoeveel leden telt het dagelijks bestuur?

Bij meer dan één derde (34%) komt het dagelijks bestuur **tussen de 4 à 6 keer afzonderlijk samen**. Bij ¼ (28%) van de milieuraaden komt het dagelijks bestuur 7 keer of meer afzonderlijk samen. Zie tabel 4.5.

	Absoluut	Relatief
Nooit	11	13%
Zo'n 1 à 3 keer	20	23%
Zo'n 4 à 6 keer	30	34%
Zo'n 7 à 9 keer	16	18%
Meer dan 9 keer	10	11%
Geen idee	15	
Totaal	102	

Tabel 4.5.: Hoe vaak per jaar komt het dagelijks bestuur afzonderlijk samen?

4.3 Frequentie van de thematische werkgroepen

Van de 34% milieuraaden die werken met thematische werkgroepen hebben niet alle respondenten de vraag beantwoord hoeveel thematische werkgroepen de milieuraad telt. Op basis van de antwoorden van de respondenten die deze vraag wel hebben beantwoord (45 respondenten) kunnen we stellen dat de meerderheid van de milieuraaden met thematische werkgroepen 1 à 2 werkgroepen heeft (67%). Zie tabel 4.6.

	Absoluut	Relatief
1	17	38%
2	13	29%
3	8	18%
4	3	7%
5	4	9%

Tabel 4.6.: Hoeveel thematische werkgroepen heeft jouw milieuraad?

We hebben gevraagd hoe vaak deze thematische werkgroepen samenkomen. **Gemiddeld komt een thematische werkgroep 3 à 4 keer per jaar samen.**

4.4. Agenda van de milieuraad, dagelijks bestuur en thematische werkgroepen

Alle respondenten (205 respondenten) hebben de vraag 'welke onderwerpen aan bod komen op de gemeentelijke milieuraad' beantwoord. Men kon hierbij meerdere antwoorden aanduiden. De meeste van de door ons gesuggereerde onderwerpen komen bij meer dan de helft van de milieuraden aan bod. In tabel 4.7. hieronder hebben we aangeduid bij welk thema uit de samenwerkingsovereenkomst het onderwerp aansluit. In **meer dan drie op vier van de milieuraden** staan het onderwerp **gemeentelijk milieubeleidsplan** (thema instrumentarium), het thema **afval** en het thema **hinder** op de agenda. Bij **de helft tot drie vierde van de milieuraden** de thema's **natuur**, **milieuverantwoord productgebruik** en **educatie en voorlichting**. Milieuvergunningsaanvragen staan bij de helft van de milieuraden op de agenda. De onderwerpen ruimtelijke ordening en het beheer van waterlopen en natuureservaten staat bij minder dan de helft van de milieuraden op de agenda.

Bij de 'andere thema's' zien we dat vooral onderwerpen vermeld worden die aansluiten bij thema instrumentarium en thema natuur. Zie tabel 4.8.

	Sluit aan bij thema SO.	Abs.	Rel.
gemeentelijk milieubeleidsplan	Instrumentarium	192	93%
afval	Afval	189	92%
hinder	Hinder	162	79%
wegbermbeheer	Natuur	144	70%
intern milieubeleid gemeente (duurzaam aankopen,...)	Milieuverantwoord productgebruik	136	66%
natuurinrichting	Natuur	127	62%
educatie en voorlichting	Duurzame ontwikkeling	107	52%
milieuvergunningsaanvragen	Instrumentarium	104	50%
ruimtelijke ordening		87	42%
beheer van waterlopen		85	41%
beheer van natuureservaten	Natuur	60	29%
andere		37	18%

Tabel 4.7.: Welke thema's worden in de milieuraad besproken?

Vermelde onderwerpen	Sluit aan bij thema SO:	Aantal keer
Gemeentelijk reglementering, milieujaarprogramma, milieubeleidsplan, samenwerkingsovereenkomst, subsidies, taken duurzaamheidsambtenaar, voorschriften stedenbouwkundige vergunning, ...	Instrumentarium	12
Biodiversiteit, bomen, GNOP, wegbermen, soortbescherming, specifieke natuurprojecten, plantplan, overlast, verkaveling bos, week van het bos	Natuur	12
Ad hoc items op vraag van de burgers en leden,	Ad hoc items	9

persoonlijke grieven, voor de gemeente belangrijke projecten, ...		
Verkeer, mobiliteit, met belgerinkel naar de winkel	Mobiliteit	8
Isolatie, energiebeheer, klimaatwijken, groenen energie, ...	Energie	6
Uitstapjes, landbouw, openbare werken, ruimtelijke structuurplannen, grote openbare onderzoeken, ...	Andere	5
Acties duurzame ontwikkeling, promotie milieu in scholen, ...	DO	4
Asbest, acties zwerfvuil, offerfeest	Afval	3
Pesticidenprobleem,	Water	3
tankslag	Bodem	2
lawaaihinder	Hinder	1

Tabel 4.8: Welke onderwerpen van de milieuraad worden vermeld bij 'andere'?

We vroegen aan de respondenten in wiens milieuraad thematische werkgroepen zijn (34% van de milieuraden, 71 respondenten) of ze wilden noteren over welke thema's deze werkgroepen gaan. Op deze vraag werden 130 onderwerpen genoteerd door een deel van de 71 respondenten. We clusterden deze 130 onderwerpen volgens de thema's van de samenwerkingsovereenkomst. **Uit deze clustering blijkt dat het grootste deel van de thematische werkgroepen aansluiten bij het thema 'natuur' in de samenwerkingsovereenkomst (38% van de 130 werkgroepen).** Zie tabel 4.9.

Vermelde onderwerpen	Sluit aan bij thema SO:	Aantal keer	
Biodiversiteit, natuur, GNOP, SOLABIO, natuurbeheer, bermbeheer, bomenplan, holle wegen, specifieke soorten, KLE's, ...	Natuur	49	38%
RO, Trage Wegen, groen hoekjes, industrie, ...	Andere: Ruimtelijke Ordening	23	18%
Afval, zwerfvuil, containerpark, composteren, kringlooptuinieren, ...	Afval	13	10%
Milieuvergunningen, begroting, milieubeleidsplan, milieubarometer, samenwerkingsovereenkomst, statuten, ...	Instrumentarium	15	12%
Energie, kyoto, verlichting,	Energie	9	7%
Fijn stof, hinder, vliegawaai, tankslag, ...	Hinder	6	5%
Water, pesticiden, ...	Water	5	4%
Mobiliteit, verkeer, ...	Mobiliteit	4	3%
Scholen,	Duurzame ontwikkeling	4	3%
	Andere: Ad hoc	2	2%

Tabel 4.9.: Voor welke thema's richt men afzonderlijke werkgroepen op?

90 respondenten hebben de vraag beantwoordt 'welke zaken aan bod komen op een dagelijks bestuur'. **De onderwerpen die vooral op een dagelijks bestuur besproken worden zijn: de agenda van de volgende milieuraad (87%) en dringende en actuele problemen (77%).** Ook de briefwisseling naar de milieuraad en het jaarverslag en de boekhouding van de milieuraad werd door een kwart tot de helft van de negentig respondenten aangeduid als onderwerpen van het dagelijks bestuur.

De agenda van de volgende milieuraad	87%
Dringende en actuele problemen	77%
De briefwisseling naar de milieuraad	44%
Het jaarverslag van de milieuraad	37%
De boekhouding van de milieuraad	29%
Andere	9%

Tabel 4.10.: Welke zaken komen aan bod op een dagelijks bestuur?

V. DE 'SUBJECTIEVE' WERKING VAN DE MILIEURAAD.

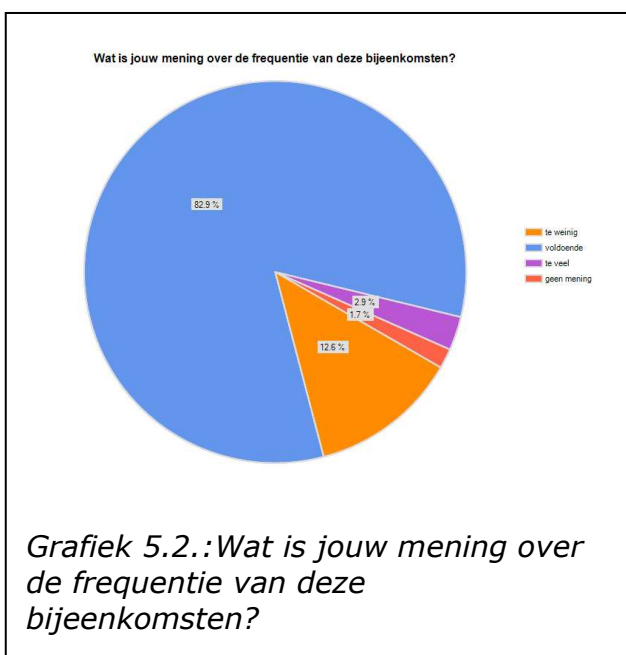
Voor de beschrijving van de subjectieve werking baseren we ons op de antwoorden van alle respondenten die de enquête hebben ingevuld.

5.1. In het algemeen...

Volgens bijna 2/3 (63,2%) van alle respondenten functioneert de milieuraad zeer goed tot goed. Volgens een kwart van de respondenten (26,3%) functioneert de lokale milieuraad zo en zo. Zie grafiek 5.1.

Een grote meerderheid van de respondenten (82,9%) vinden dat de milieuraad voldoende vaak samenkomt. Zie grafiek 5.2.

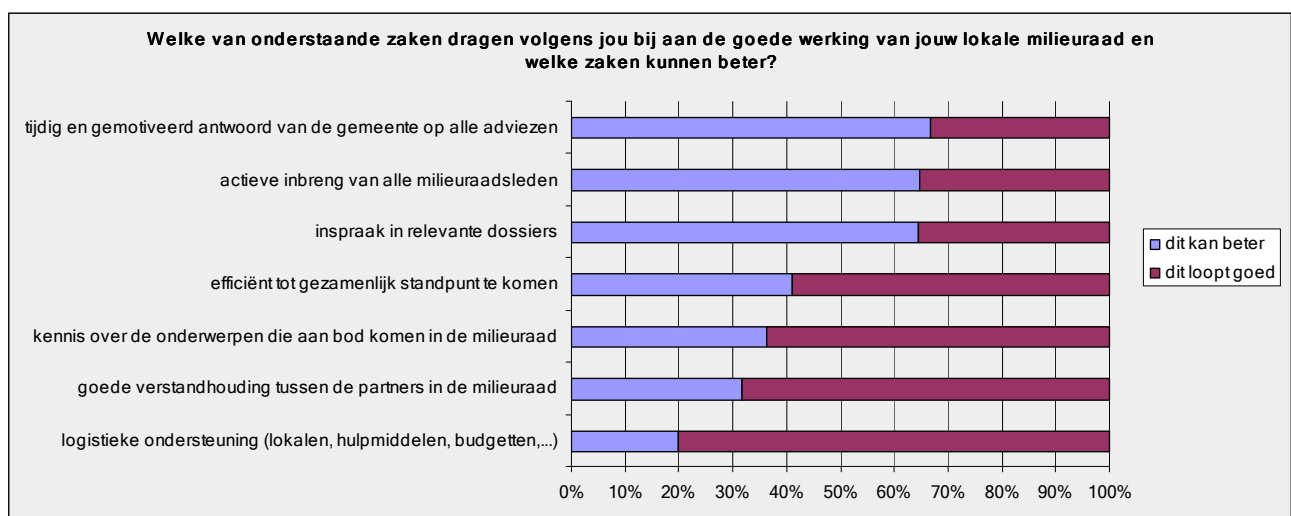
Op de vraag 'zorgt de huidige werking van de milieuraad ervoor dat je tevreden bent over jouw rol in de milieuraad' antwoordt 40,8% van de respondenten ja; 43,3% van de respondenten 'min of meer'. Zie grafiek 5.3.

5.2. Beoordeling van diverse aspecten van de werking van de milieuraad

Als we dieper ingaan op de werking van de gemeente, dan zien we (zie grafiek 5.4) dat **meer dan de helft van de respondenten vinden dat de volgende zaken beter kunnen**: enerzijds **de houding van de gemeente**, met name tijdig en gemotiveerd antwoord van de gemeente op alle adviezen (67%) en de inspraak in relevante dossiers (65%), en anderzijds **de actieve inbreng van alle milieuraadsleden (64%)**.

Over de volgende zaken is een meerderheid van de respondenten tevreden: de logistieke ondersteuning, de verstandhouding tussen de leden van de milieuraad, de kennis over de onderwerpen en het efficiënt vergaderen.

Grafiek 5.4.: Welke van onderstaande zaken dragen volgens jou bij aan de goede werking van jouw lokale milieuraad en welke zaken kunnen beter?

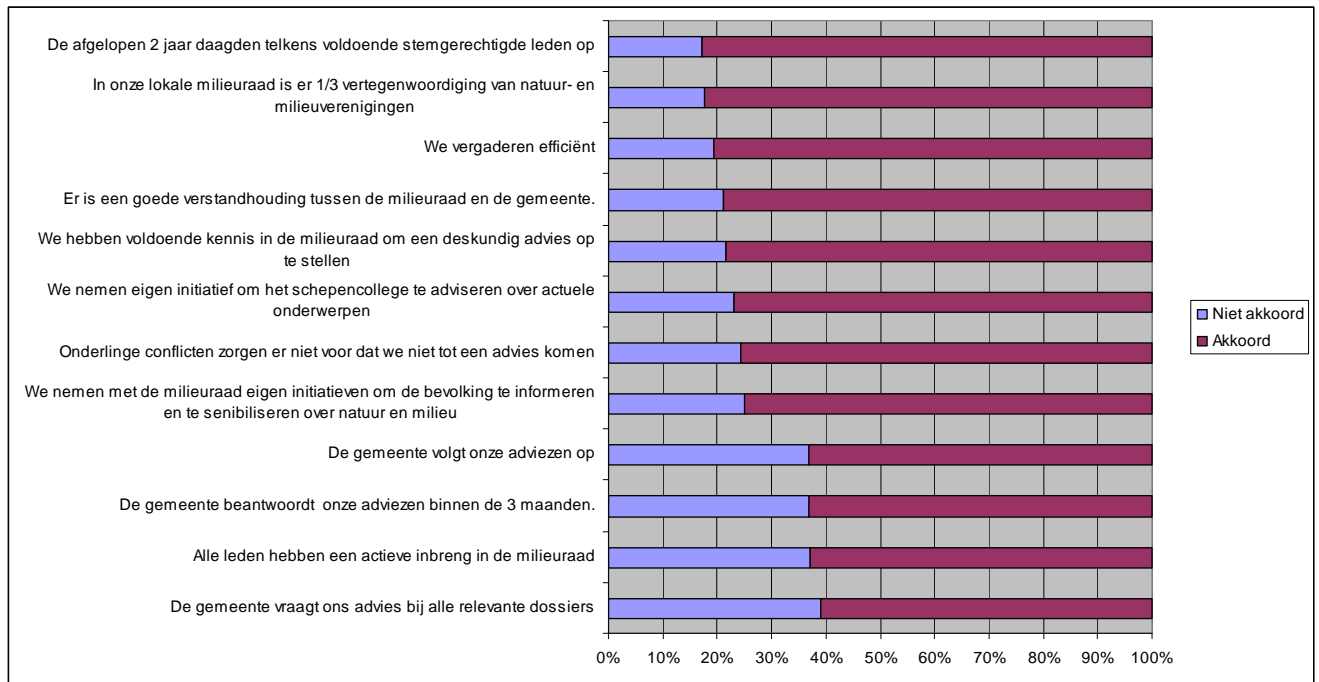
We hebben op een andere moment in de enquête dezelfde facetten van de werking van de enquête opnieuw bevraagd, maar aan de hand van uitspraken. Men kon aanduiden in welke mate men akkoord ging met deze uitspraken. Zie grafiek 5.5.

Over het algemeen gaat een meerderheid van de respondenten (meer dan 50%) akkoord met alle uitspraken. Dit sluit aan bij de resultaten op de vraag 'hoe goed functioneert uw milieuraad' (grafiek 5.1.). We zien echter eveneens bij deze antwoorden dat de respondenten hier ook het minst akkoord gaan met dezelfde uitspraken als bij de vraag 'welke zaken van de werking van uw milieuraad kunnen beter', met name:

1. enerzijds de houding van de gemeente: de gemeente vraagt ons advies bij alle relevante dossiers (39% niet akkoord), de gemeente beantwoordt onze adviezen binnen de 3 maanden (37% niet akkoord) en de gemeente volgt onze adviezen op (37% akkoord),
2. en anderzijds de inbreng van de collega's: alle leden hebben een actieve inbreng in de milieuraad (37% akkoord).

Met de volgende zaken is slechts minder dan ¼ van de respondenten niet tevreden: de onderlinge verstandhouding tussen de leden, de verstandhouding met de

gemeente, de aanwezigheid van stemgerechtigde leden, een 1/3 vertegenwoordiging van natuur- en milieuraaden, de efficiënte van de vergaderingen, de kennis van de leden, de eigen inbreng en de afwezigheid van conflicten die een advies onmogelijk maken.

Grafiek 5.5: Duid voor elk van onderstaande uitspraken aan of je volledig akkoord, een beetje akkoord, eerder niet akkoord of helemaal niet akkoord gaat. De resultaten werden samengevoegd: Volledig akkoord + een beetje akkoord = akkoord, Eerder niet akkoord + helemaal niet akkoord = niet akkoord.

5.3. Verduidelijking bij de problemen

Op verschillende plekken in de enquête waren er open vragen waar de respondenten suggesties konden formuleren of bepaalde zaken verduidelijken:

- "Indien je wenst kan je hieronder jouw antwoorden verduidelijken of nog andere zaken over de werking van jouw milieuraad aanvullen": 118 antwoorden
- "Denk je nog aan andere zaken die jouw milieuraad kunnen helpen om goed te functioneren? Zo ja, welke?": 87 antwoorden
- "Indien je het gevoel hebt dat je ons nog meer info wil geven die ons kan helpen om de lokale milieuraaden beter te ondersteunen, dan kun je dat hieronder kwijt.": 59 antwoorden

Bij de eerste vraag werd er vooral problemen verduidelijkt, bij de volgende 2 vragen iets meer oplossingen geformuleerd. We hebben alle antwoorden samengevoegd in 2 groepen: een groep antwoorden die de 'problemen' verduidelijken en een groep antwoorden die oplossingen formuleren. De groep antwoorden met oplossingen wordt besproken in het volgende hoofdstuk.

De groep "verduidelijking van de problemen" bevat 169 antwoorden die we in categorieën hebben ingedeeld. Zie tabel 4.1.

Categorie	N	%
Probleem advisering	61	36%
Vertegenwoordiging	52	31%
Onderlinge conflicten	22	13%
Varia	11	7%
Probleem gemeente	9	5%
Statuten niet gerespecteerd	7	4%
Geen probleem	7	4%

Tabel 5.1.: Samenvatting van de antwoorden op de open vragen, gedeelte 'problemen'.

Iets meer dan **1/3** van de geformuleerde antwoorden geven meer toelichting bij de **problematiek van de advisering**. Respondenten laten weten dat men het gevoel heeft dat de gemeente te weinig dossiers ter advisering voorlegt, de adviezen te weinig beantwoord en te weinig opvolgt.

Enkele quotes:

- " Milieuraad wordt door de gemeente enkel in stand gehouden omdat het verplicht is. Er wordt duidelijk gemaakt dat het enkel om advies gaat, en dus eigenlijk geen rekening met milieuraad moet worden gehouden."
- " Als wij durven aandringen voor respons of uitleg vragen over genomen beslissingen wordt ons duidelijk gezegd dat wij alleen mogen adviseren en dat zij beslissen, en dit zonder rechtvaardiging, wat voor ons als zeer frustrerend overkomt."
- " Er wordt weinig rekening gehouden met de adviezen, zodat de hele milieuraad eerder lijkt op bezigheidstherapie"
- " Vooral het advies naar de gemeente wordt vaak aan de laars gelapt. Daarom hebben dit jaar en vorig jaar al 3 leden ontslag genomen, waaronder de voorzitter."

Bijna **1/3** van de antwoorden vermeldt dat er een **probleem** is met de **vertegenwoordiging in de milieuraad**. Men klaagt vooral over het tekort aan leden die actief meedenken en -werken in de milieuraad, dat er te weinig mensen zijn met voldoende kennis en dat het moeilijk is om bepaalde quota te halen van vertegenwoordiging (%vrouwen, % natuurverenigingen).

- " Veeleer dan verplichte vertegenwoordiging van vrouwen en milieuverenigingen heb je in de milieuraad mensen nodig die tijd en zin hebben om echt iets te doen"
- " Er zijn zeer weinig actieve leden in de milieuraad zodat de voorbereiding telkens op dezelfde mensen terechtkomt."
- " De mensen van de milieuraad menen het heel goed maar zijn vaak onvoldoende ingelicht. We hebben ook niet genoeg mensen die voldoende bagage hebben om echt goed te werken."

Een aantal respondenten vermelden ook dat de lokale natuurverenigingen te weinig samenwerken om hun standpunt te bepalen.

Vijftien procent van de antwoorden geven verduidelijking bij de uitspraak '**We komen niet tot een advies door onderlinge conflicten**'. Hierbij zien we dat natuurverenigingen zich soms te fanatiek opstellen, dat de landbouwlobby bepaalde adviezen blokkeert en dat sommige individuen te vaak het hoge woord voeren wat het voor de andere leden onaangenaam maakt. Er wordt hier richting voorzitter gekeken om de milieuraad in goede banen te leiden.

- *" Sommige ledengroepen, met name de natuurverenigingen, kunnen soms té fanatiek zijn in hun standpunten. Zo maken ze zich onsympathiek en heb je neiging tegen hen te stemmen ipv een verantwoorde keuze te maken"*
- *" Het overgrote deel van de Minaleden is op één of andere manier verwant aan de landbouw en blokkeert dan ook alle mogelijke natuur- en milieuvorstellen."*
- *" Eén persoon domineert de ganse groep te vaak. Hij is te vaak aan het woord."*
- *" De voorzitter van de MR is niet krachtadig genoeg. Het is niet evident om een goede voorzitter te vinden."*

Een **zes procent** van de antwoorden kaarten aan dat de milieuraad niet goed draait door **een slecht functionerende milieuambtenaar of milieudienst** in de gemeente.

- *"De ambtenaars zijn te veel aanwezig en sturen te veel het advies"*
- *"De milieuambtenaar heeft weinig tijd beschikbaar en heeft als belangrijke zorg dat de milieuraad niet voor extra werk zorgt."*

Een kleine **vier procent** van de antwoorden vermelden dat de statuten voor een goede werking van de milieuraad niet worden gerespecteerd.

" De milieuraad kan steeds geldig vergaderen ongeacht het aantal aanwezige stemgerechtigde leden".

Een zeer klein aantal van de antwoorden laat weten dat de milieuraad bij hen in de gemeente goed draait.

VI. ONDERSTEUNING VAN DE MILIEURAAD.

6.1. Van wie en voor welke aspecten verwachten de milieuraden ondersteuning?

We vroegen aan de respondenten voor welke aspecten van de werking van de milieuraad men van welke organisaties ondersteuning verwacht. Voor ieder aspect kon de respondent geen, één of meerdere organisaties kon aanduiden, en voor iedere organisaties geen, één of meerdere aspecten. We kunnen de resultaten van de antwoorden dan ook per rij (over welk aspect verwacht men ondersteuning van een organisatie) of per kolom (van welke organisatie verwacht men de ondersteuning inzake een bepaald kenmerk) interpreteren.

In totaal hebben 646 respondenten 1 of meerdere combinaties in deze matrix aangeduid. In tabel 6.1. zie je hoeveel procent van de 646 respondenten een bepaalde combinatie hebben aangeduid.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	80%	27%	67%	17%	17%	18%	17%	18%	22%	7%	4%
B	29%	8%	18%	12%	19%	17%	19%	16%	16%	11%	11%
C	39%	10%	23%	15%	11%	13%	9%	9%	32%	13%	11%
D	64%	29%	30%	39%	44%	32%	44%	33%	55%	23%	3%
E	60%	34%	33%	26%	24%	16%	16%	13%	41%	17%	4%

Legende	
1 = milieudienst van de gemeente	A = relatie tussen gemeente en milieuraad
2 = andere gemeentediensten	B = een gezamenlijk standpunt te komen
3 = college van de gemeente	C = samenwerking tussen de partners in de milieuraad
4 = regionaal landschap	D = kennis over actuele onderwerpen
5 = provinciale milieudienst	E = organisatie van activiteiten
6 = provinciale milieuraad	
7 = milieuadministratie van de Vlaamse Overheid	hoogste percent per aspect
8 = Vlaamse milieuraad	tweede hoogste percent per aspect
9 = natuur- en milieuorganisaties	hoogste percent per organisatie
10 = andere organisaties (zoals bv. de Wakkere Burger)	zowel roze als groen
11 = geen ondersteuning nodig	zowel roze als geel

Tabel 6.1.: Voor welke aspecten verwachten men van welke organisaties ondersteuning?

Als we de belangrijkste resultaten in heel de tabel bekijken, dan zien we dat een meer dan de helft van de respondenten **ondersteuning** verwachten:

- voor het aspect **'relatie tussen gemeente en milieuraad' van de milieudienst van de gemeente (80%) en van het college van de gemeente (67%)**;
- voor het aspect **'kennis over actuele onderwerpen' van de milieudienst van de gemeente (64%) en van de natuur- en milieuorganisaties (55%)**;
- en voor het aspect **'organisatie van activiteiten' eveneens van de milieudienst van de gemeente (60%)**.

Als men de resultaten per rij bekijkt, zien we **dat de leden van de milieuraden voor alle aspecten van de werking van de milieuraad op de eerste plaats ondersteuning van de milieudienst van de gemeente verwachten**. Hierbij hecht men het meest belang aan de 'relatie tussen gemeente en milieuraad' (80%), vervolgens de 'kennis over actuele onderwerpen' (64%) en de 'organisatie van activiteiten' (60%), en minder aan de 'samenwerking tussen de partners in de milieuraad' (39%) en de 'methodieken om efficiënt tot een standpunt te komen' (29%).

Voor de aspecten 'samenwerking tussen de partners in de milieuraad', 'kennis over actuele onderwerpen' en de 'organisatie van activiteiten' verwacht men op de 2de plaats ondersteuning van natuur- en milieuorganisaties (resp. 32%, 55% en 41%). Voor het onderwerp 'methodieken om efficiënt tot een gezamenlijk standpunt te komen' staan op een gedeelte 2de plaats de provinciale milieudienst (19%), de milieuadministratie van de Vlaamse Overheid (19%), op de voet gevolgd door het college van de gemeente (18%), de provinciale milieuraad (17%), de Vlaamse milieuraad (16%) en de natuur- en milieuorganisaties (16%). Wat betreft ondersteuning in de 'relatie tussen gemeente en de milieuraad' kijkt men op de 2de plaats richting college van de gemeente (67%).

Als we de resultaten per kolom bekijken, zien we op welke aspecten van de werking van de milieuraden een bepaalde organisatie zich in de toekomst het best concentreert.

- De milieudienst van de gemeente moet zich hoofdzakelijk inspannen om ondersteuning te bieden inzake 'de relatie tussen gemeente en milieuraad' (80%) en 'kennis over actuele onderwerpen' (64%).
- Van het college van de gemeente verwacht men eveneens hoofdzakelijk een inspanning inzake de 'relatie tussen gemeente en milieuraad' (67%).
- Andere gemeentediensten kunnen de milieuraad vooral ondersteunen bij de 'organisatie van activiteiten' (34%).
- Van alle overige gesuggereerde organisaties verwacht men op de eerste plaats 'kennis over actuele onderwerpen': het regionaal landschap (39%), de provinciale milieudienst (44%), de provinciale milieuraad (32%), de milieuadministratie van de Vlaamse Overheid (44%), de Vlaamse milieuraad (33%), de natuur- en milieuorganisaties (55%) en andere organisaties (23%).

6.2. Over welke onderwerpen willen de milieuraden meer info?

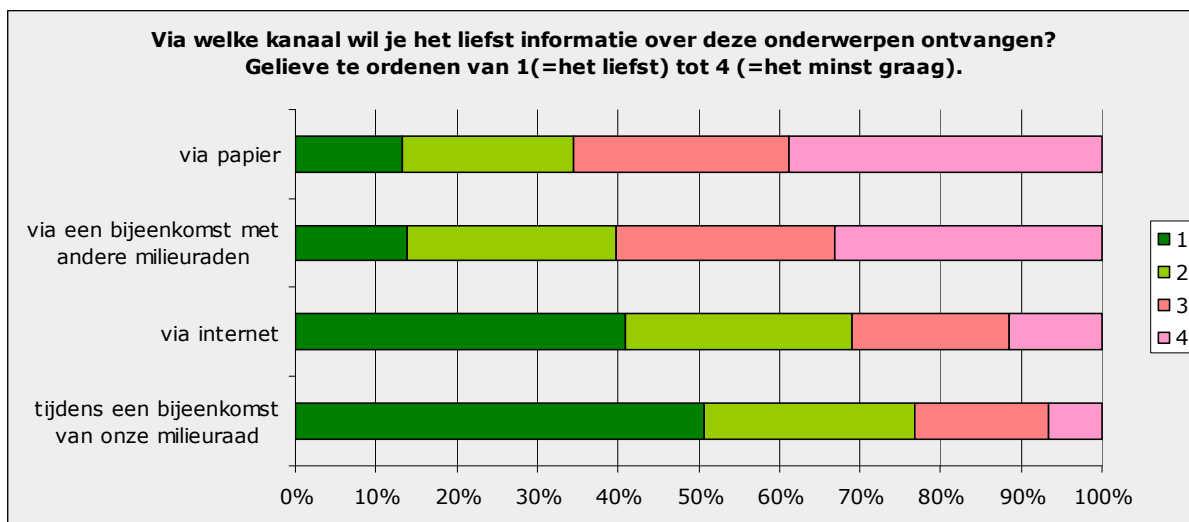
We vroegen aan de deelnemers over welke onderwerpen men graag meer zou willen weten als milieuraadslid. De respondenten konden één of meer onderwerpen aanduiden, of zelf onderwerpen suggereren. Zie tabel 6.2. **Meer dan de helft van de leden van de lokale milieuraadsleden wil graag weten hoe ze hun impact op het gemeentelijk beleid kunnen verhogen.** Eén derde tot de helft van de respondenten willen graag ook meer weten over de volgende onderwerpen: gemeentelijk natuurbeleid algemeen (44%), economische waardering van natuur en milieu (43%), hernieuwbare energie (43%), milieuvergunningen (37%), ruimtelijke ordening (36%) en biologische landbouw en ecologisch tuinieren (34%)

Onderwerpen	Percent
Hoe verhoog je je impact op het gemeentelijk beleid	63%
Gemeentelijk natuurbeleid (algemeen)	44%
Economische waardering van natuur en milieu	43%
Hernieuwbare energie (windmolens, zonne-energie, biomassa,...)	43%
Milieuvergunningen (Vlarem): taken gemeente, hernieuwing ,...	37%
Ruimtelijke ordening	36%
Biologische landbouw en ecologisch tuinieren	34%
Gemeentelijk klimaatbeleid (algemeen)	30%
Ecologisch bermbeheer	29%
Afval (preventie, diftar, verbranding,...)	29%
Hoe schrijf je een goed advies	25%
Hoe vergader je efficiënt	24%
Duurzaam toerisme	23%
Natuur in de stad	23%
De werking van intercommunales en aanverwante	22%
De werking van de gemeentelijke begroting	21%
Duurzaam bouwen	14%
Pestsoorten	6%
Andere	63%

Tabel 6.2: over welke onderwerpen zou je graag meer weten als milieuraadslid?

6.3. Op welke manier willen de milieuraaden bijkomende info?

De resultaten op de vraag 'via welk kanaal wil je het liefst informatie over deze onderwerpen ontvangen?' staan weergegeven in grafiek 6.1. We zien in deze grafiek dat de leden van de milieuraad **het liefst de informatie willen ontvangen tijdens 'een bijeenkomst van de milieuraad' of 'via internet'**. De kanalen 'via een bijeenkomst met andere milieuraaden' en 'via papier' zijn duidelijk minder populair. Hierbij moeten we wel de kanttekening formuleren dat de enquête enkel werd afgenomen via internet, we hebben dus vooral personen bereikt die gemakkelijk toegang hebben tot internet. Hierdoor kunnen we niet met zekerheid zeggen of de voorkeur voor het kanaal 'internet' representatief is voor alle leden van de milieuraaden.

Grafiek 6.1.: Via welk kanaal wil je het liefst informatie over deze onderwerpen ontvangen? Gelieve te ordenen van 1 (= het liefst) tot 4 (= het minst graag). 669 respondenten duiden bij deze vraag 1 of meerder antwoorden aan. De percentages zijn berekend op de rijtotalen (per kanaal).

We stelden een aantal vragen om meer in detail te komen welke vormen van communicatie men het liefst . Zie bijlage 8.3.

Meer dan $\frac{3}{4}$ van de respondenten **willen** de informatie het liefst ontvangen van **een deskundige die een presentatie geeft tijdens een bijeenkomst van de milieuraad**.

Bij de communicatie via internet wil **47%** de informatie het liefst ontvangen via een **nieuwsbrief met informatie van andere milieuraaden** en **41%** een **website met gebundelde informatie van natuur- en milieuverenigingen**.

Bij de papieren communicatie is men het sterkst geïnteresseerd (**48%**) in een **thematische brochure met goede voorbeelden**.

Voor bijeenkomsten met andere milieuraaden heeft men de voorkeur **aan een excursie of terreinbezoek (56%)**, **een lesgever of expert (55%)** en de **uitwisseling van ervaring met andere aanwezigen (43%)**.

6.4. Bekendheid en gebruik van het Tandemaanbod

We hebben de milieuraadsleden bevraagd over het Tandemaanbod. Zie tabel 6.3.

	Tandem- web	Tandem- mail	Basis- cursus	Tandem- vorming	Beter adviseren	Zelf- test	Tandem- koffer
Ja ik ken de ...	58%	49%	48%	48%	39%	32%	23%
reeds gebruikt	30%	41%	13%	14%	10%	17%	4%
Nee, ik ken de ... niet	42%	51%	52%	52%	61%	68%	77%
Toekomst	/	/	42,5%	52,4%	68,7%	58,8%	52,5%
N	655	636	655	654	638	638	637

Tabel 6.3.: Bekendheid, gebruik en gewenst toekomstig gebruik van het Tandemaanbod

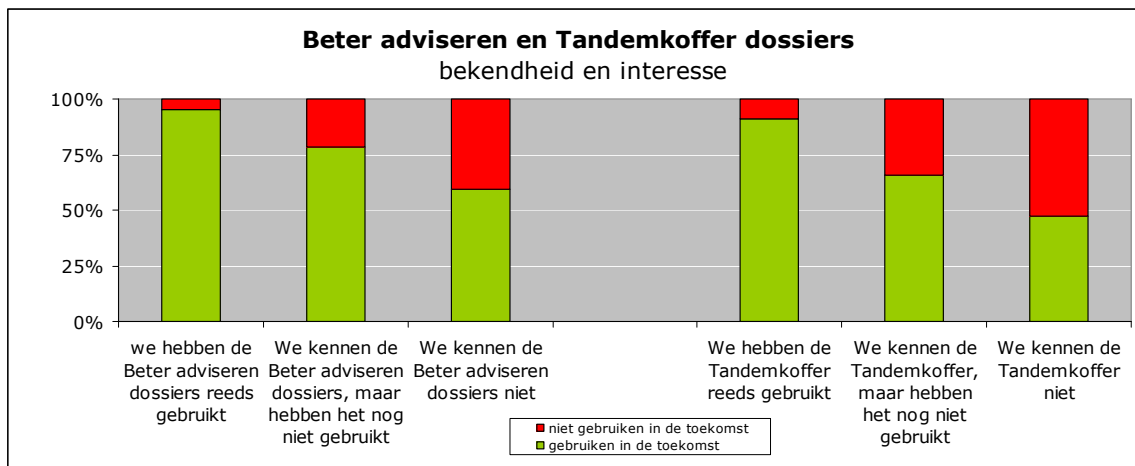
De helft of meer van de respondenten kent de website en de nieuwsbrief. Zowel de Tandemvorming als de basiscursus is bij een kleine helft (48%) bekend. 39% kent de Beter adviseren dossiers en 32% de zelftest. Dat de resultaten voor de Tandemkoffer het laagst zijn, is logisch de Tandemkoffer is in eerste instantie gericht naar gemeente en verenigingen. **De meer passieve en informatieve instrumenten zijn het meest gebruikt, de instrumenten die het meest aanzetten/stimuleren tot actie of die een actieve participatie vragen het minst.**

Bij de instrumenten basiscursus, vormingen, dossiers 'Beter Adviseren', zelftest en Tandemkoffer vroegen we of de respondenten deze in de toekomst wensen te gebruiken. Zie tabel 6.2. Bij de dossiers 'Beter Adviseren', de Tandemkoffer en de Tandemvormingen is **de helft of meer van de respondenten geïnteresseerd om in de toekomst dit instrument te gebruiken.** In de grafieken 6.2, 6.3, en 6.4 zien we **bovendien dat dit enthousiasme groter is als men het instrument al kent of gebruikt heeft.** Bij de basiscursus zien we minder enthousiasme om het instrument in de toekomst te gebruiken, en daalt de interesse bovendien als men het al aan de basiscursus heeft deelgenomen. Logisch, aangezien de cursus ook niet bedoeld is om meer als 1 keer te volgen. De Tandemvormingen smaken duidelijk naar meer: 82% van de milieuraadsleden die een Tandemvorming hebben gevolgd willen dit nogmaals doen. Slechts 40% van de respondenten kennen de dossier "Beter Adviseren", bijna 70% wil dit gebruiken, en meer dan 95% van de respondenten die reeds een dossier hebben gebruikt willen dit ook in de toekomst doen.

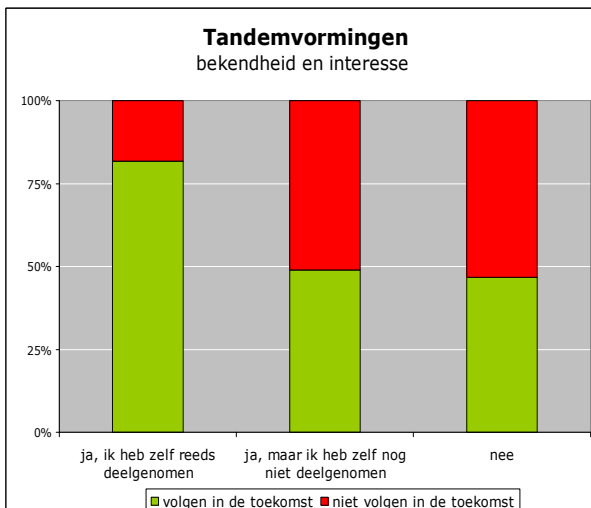
We vroegen aan de respondenten hoelang ze willen onderweg zijn om zich te verplaatsen naar een Tandemvorming en wanneer deze het best plaats vindt. In grafiek 6.5 zien we dat drie vierde van de respondenten maximum een halfuur onderweg (enkele reis) wil zijn om zich te verplaatsen naar een vorming die bij voorkeur 's avonds in de week plaats vindt (zie bijlage 8.6). Bij de antwoorden op de open vraag bij de Tandemvormingen en basiscursus springt het tijdsgebrek bij de

milieuraadsleden duidelijk in het oog (zie bijlage in afzonderlijk rapport evaluatie Tandemaanbod).

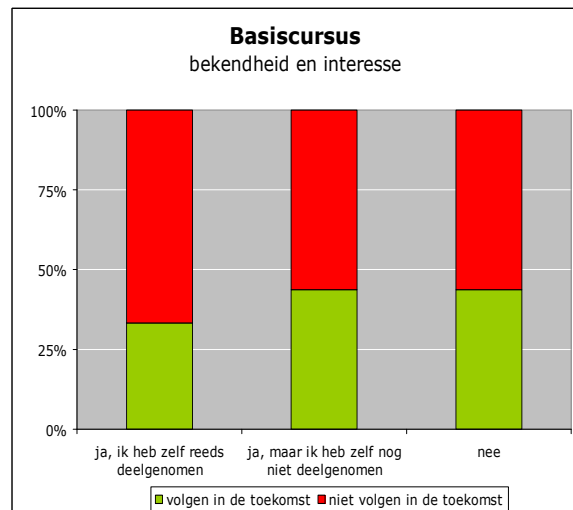
We gaan dieper in op de resultaten van de bekendheid en gebruik van het Tandemaanbod in een afzonderlijk rapport.

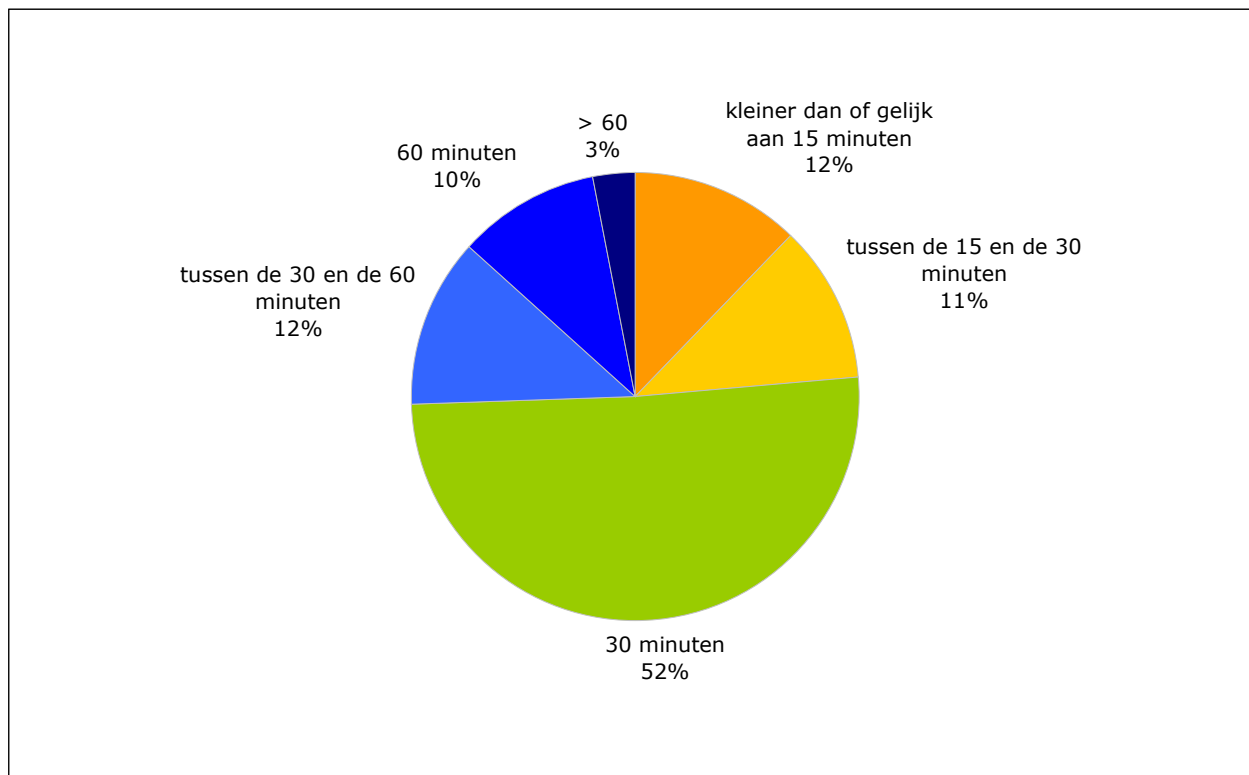
Grafiek 6.2: Hoeveel percent wil graag in de toekomst een Tandeminstrument gebruiken van de respondenten die 1. een Tandeminstrument al kennen en gebruiken, 2. al kennen en nog niet gebruiken en 3. nog niet kennen? Links voor het Tandeminstrument "Beter Adviseren", rechts voor het instrument "Tandemkoffer".

Grafiek 6.3: Hoeveel percent wil graag in de toekomst deelnemen aan een Tandemvorming, van de respondenten die 1. reeds aan een Tandemvorming hebben deelgenomen, 2. die de Tandemvorming kennen maar er nog niet hebben aan deelgenomen, 3. die de Tandemvorming niet kennen.

Grafiek 6.4: Hoeveel percent wil graag in de toekomst deelnemen aan de basiscursus, van de respondenten die 1. reeds aan de basiscursus hebben deelgenomen, 2. die de basiscursus kennen maar er nog niet hebben aan deelgenomen, 3. die de basiscursus niet kennen.

Grafiek 6.5: Hoeveel tijd wil je maximum besteden aan transport voor vorming?

6.5 Bekendheid en gebruik van www.milieuraad.be

44% kent de website www.milieuraad.be alias 'wegwijzer Vlaamse milieuraaden', 30% heeft deze al gebruikt en 77% van de milieuraadsleden denkt deze in de toekomst te gebruiken.

	Overweeg je om deze website in de toekomst te gebruiken?		Totaal
	ja	nee	
ja, ik ken de 'Wegwijzer Vlaamse Milieuraaden' en heb dit reeds geraadpleegd	26%	4%	30%
ja, ik ken de 'Wegwijzer Vlaamse Milieuraaden' maar ik heb dit nog nooit geraadpleegd	9%	5%	14%
nee	41%	15%	56%
Totaal	77%	23%	100%

Tabel 6.4: Kruistabel met de vragen 'ken je de 'wegwijzer Vlaamse milieuraaden' en 'denk je deze in de toekomst te gebruiken?'.

Bij de open opmerkingen en/of suggesties (zie bijlage 8.3) kregen we 35 antwoorden gaande van:

- 3 met interesse of melding van gebruik
- 23 suggesties/opmerkingen waarvan het merendeel (14) wijst op de onvolledigheid of het niet up-to-date zijn
- 5 andere.

6.6. Suggesties van de respondenten voor ondersteuning van de milieuraden

In totaal werden door de respondenten in de open vragen 122 keer een voorstel aangereikt die een lokale milieuraad kunnen helpen beter de functioneren. We hebben deze voorstellen in verschillende categorieën ingedeeld. Zie tabel 6.3.

externe ondersteuning, coaching en vorming	42	34%
werking gemeente	23	19%
betere vertegenwoordiging	24	20%
agenda en werking milieuraad	15	12%
statuten wijzigen	7	6%
relatie burgers	6	5%
varia	5	4%

Tabel 6.5.: Samenvatting van de antwoorden op de open vragen, gedeelte 'oplossingen'.

Ongeveer **1/3** van de antwoorden zijn voorstellen tot **externe ondersteuning, coaching, en vorming**. Men wil meer ondersteuning inzake de vormelijke aspecten, als inzake de inhoudelijke aspecten. Hierbij vinden we de volgende voorstellen:

- landelijke bijsturing, duidelijker wettelijk kader, meer info over wettelijk kader, ...
- controle of de werking voldoet, handhaving van buitenuit, ...
- een (eenmalige) externe observator/coach die advies formuleert
- een dienst waar men terecht kan met vragen en klachten
- infomoment/basisvorming over werking en doel van de milieuraad (en de politiek) voor de leden van de milieuraad

- een dienst waar men terecht kan met allerlei vragen milieu- en natuurkwesties
- thematische ondersteuning, verhogen van thematische kennis door terreinbezoek, uitleg door deskundige, infobrochures, ...(bv. "Advies over RUP: welke aspecten dienen bekeken te worden door de milieuraad", zwerfvuil, ...)
- we moeten gebruik maken van het materiaal en de ondersteuning van Tandem

- beschikbaarheid van didactisch materiaal en digitale presentaties
- uitwisseling met andere milieuraden (bijeenkomst, database, ..)
- ondersteunende info rechtstreeks naar bestuursleden (milieuambtenaar is filter/censuur)
- budget milieuraad investeren in middelen om kennis van milieuraad te verhogen
- geen overload aan info

Een **1/5** doet voorstellen die betrekking hebben op de **werking van de gemeente**:

- open communicatie en voldoende feedback van de gemeente/openbaarheid van bestuur
- gemeentebestuur staat open voor advies
- een onafhankelijke/deskundige milieuambtenaar
- inzet milieudienst

Een andere **1/5** van de voorstellen pleiten voor een **betere vertegenwoordiging** in de milieuraad:

- een bestuur met een vertegenwoordiging van alle groepen in de raad
- objectieve, ongebonden voorzitter; een voorzitter met natuur- en milieuaffiniteit; een deskundige voorzitter
- goede mix leeftijden, geslacht, meer natuur- en milieuverenigingen
- geen vertegenwoordiging van belangengroepen maar echt interesse in natuur- en milieu
- inbreng van deskundigen
- grotere opkomst, meer enthousiaste mensen, meer 'actieve' deelnemers i.p.v. toehoorders, leden vernieuwen, ...

De volgende voorstellen werden geformuleerd inzake de **werking en de agenda** van de milieuraad:

- achtergrondinfo en agenda op voorhand bezorgen, niet enkel via mail maar ook op papier
- focus op specifieke onderwerpen in de gemeente
- oprichten van themacellen
- vaste agenda: themavergaderingen als beleidsvoorbereiding – informatieoverdracht – beleidsadviezen en beleidsevaluatie
- eigen initiatieven, degelijke uitvoerbare projecten die niet te omslachtig zijn
- regelmatig vergaderen, data voor hele werkjaar vastleggen, efficiënt vergaderen
- teambuilding

Voorstellen inzake een **wijziging van de statuten:**

- afschaffen van open milieuraden
- vergoeding/zitpenningen
- eigen budget
- geen quota vrouwen/mannen

Voorstellen inzake **relatie met de burgers:**

- initiatief nemen om milieuraad bekender te maken bij burgers
- weten wat leeft bij de burgers

Een respondent vat samen:

"Een Minaraad valt of staat met de medewerking van de milieuambtenaar, voorzitter, het dagelijks bestuur, de knowhow en de goodwill die aangeleverd wordt door de aanwezige leden."

VII. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

7.1 Conclusies

Tot onze verrassing werd de enquête gestart door 900 respondenten, waarbij meer dan 600 respondenten deze van a tot z invulden. Deze inspanning was niet min: de volledige enquête telde 40 vragen en het invullen nam ongeveer 10 minuten in beslag. Bovendien maakten veel respondenten gebruik van de mogelijkheid om open antwoorden te formuleren. Dit alleen al is volgens ons een teken aan de wand van de grote motivatie en wens voor meer ondersteuning bij de milieuraadsleden. We formuleren op basis van de resultaten van de enquête graag onderstaande 6 grote hoofdconclusies.

1. De milieuraadsleden zijn ontevreden over hun rol als 'advies'orgaan

Als we kijken naar de motivatie van de milieuraadsleden dan zien we dat bijna de helft van onze respondenten expliciet stellen dat ze in de milieuraad zetelen om een invloed te hebben op het beleid. Daarnaast blijkt dat een grote groep respondenten het gevoel hebben dat de adviezen niet gewaardeerd worden: de gemeente legt dossiers niet ter inspraak voor, de gemeente geeft geen tijdig en gemotiveerd antwoord op de adviezen of de gemeente volgt de geformuleerde adviezen niet op. Dat dit leidt tot frustraties wordt duidelijk in de open antwoorden: de milieuraadsleden voelen zich niet gewaardeerd, hebben het gevoel hun tijd te verliezen en geven hun ontslag. De respondenten verwachten inzake dit thema een grotere inzet van de milieudienst en het college van de gemeente.

2. De milieuraadsleden zijn ontevreden over de betrokkenheid van de milieuraadsleden

De actieve inbreng van de collega's in de milieuraad is het tweede punt waarover een meerderheid van de respondenten ontevreden is. We zien bij de antwoorden op de vraag naar de motivatie om aan de milieuraad deel te nemen dat een 15% zegt in de milieuraad te zetelen omdat het hen gevraagd is, en een even groot deel neemt deel uit interesse of om op de hoogte te blijven.

De ontevredenheid met de inbreng en de vertegenwoordiging van de milieuraadsleden zien we ook duidelijk in de open antwoorden: de respondenten uiten hun ontevredenheid over het tekort aan leden die actief meedenken, tekort aan leden met kennis, en stellen het behalen van bepaalde quota in vraag. Bij de suggesties voor ondersteuning pleit 20% voor meer inzet van de deelnemers aan de milieuraaden.

3. Onvoldoende milieuraadsleden kennen de bestaande ondersteuning

Het bestaande aanbod aan ondersteunende instrumenten is onvoldoende bekend bij de milieuraadsleden. Met 60% van de respondenten is de Tandemwebsite het meest gekend. De website www.milieuraad.be, een website die er speciaal is voor de Vlaamse milieuraaden, en de andere bevroegde instrumenten (Tandemkoffer, basiscursus, Tandemvorming, beter adviseren, zelftest, Tandemkoffer) is door minder dan de helft van de respondenten gekend.

4. Milieuraadsleden willen informatie en ondersteuning om beter te kunnen functioneren als adviesraad

Meer dan de helft van de respondenten wil graag meer info over het onderwerp "Hoe verhoog je je impact op het gemeentelijk beleid?" De milieuraadsleden willen beter zicht op wat hun rechten en plichten zijn. Dit sluit aan bij hun frustratie over het niet opvolgen van hun adviezen en hun ontevredenheid met de samenstelling van de milieuraad. De milieuraden willen weten waar men terecht kan met klachten over de samenstelling van de milieuraad, het niet naleven van statuten, en het geen gevolg aan hun adviezen. Milieuraden willen graag ook een nieuwsbrief met informatie van andere milieuraden in Vlaanderen.

5. Milieuraadsleden willen eveneens informatie en ondersteuning om hun kennis over actuele natuur- en milieuthema's te verhogen.

De respondenten willen graag meer 'kennis over actuele onderwerpen'. Men verwacht hierin ondersteuning van de milieudienst van de gemeente en van natuur- en milieuorganisaties. Milieuraadsleden willen hierbij vooral info over algemene thema's, als 'gemeentelijk natuurbeleid algemeen', 'economische waardering van natuur en milieu' en 'hernieuwbare energie'. Bij de bevraging van het bestaande aanbod zien we dat het enthousiasme om het Tandemaanbod te gebruiken groter is dan de bekendheid. Het enthousiasme stijgt bovendien bij kennis en ervaring met het instrument. De respondenten verwachten inzake dit thema een grotere inzet van de milieudienst en het college van de gemeente.

6. Milieuraadsleden hebben weinig tijd om gebruik te maken van de bestaande ondersteuning

Milieuraadsleden zijn een gedreven, geëngageerde groep mensen, die echter door hun engagement geplaagd worden door een tekort aan tijd om alles te doen wat men zou willen. Dit heeft zijn weerslag op het gebruik te maken van het bestaande ondersteuningsaanbod. Onze doelgroep kan slechts zeer beperkte tijd investeren in het verwerven van nieuwe kennis. Het liefst willen de milieuraadsleden hun kennis verhogen tijdens een bijeenkomst van de milieuraad zelf of via internet. Een meerderheid van de respondenten is ook wel bereid om deel te nemen aan een vorming met uitwisseling van ervaring met andere milieuraden, excursie, terreinbezoek, of een uiteenzetting van een expert. Ondanks het feit dat men het aanbod aan vormingen interessant vindt, ontbreekt het hen aan tijd om hieraan deel te nemen. Meer dan de helft van de respondent wil maximum 30 minuten onderweg zijn om zich te verplaatsen naar een vorming.

7.2 Aanbevelingen

De enquête werd afgenomen om een beter zicht te krijgen op de knelpunten in de werking van de lokale milieuraden. Bond Beter Leefmilieu, Centrum voor Natuureducatie, de Vlaamse Overheid (CAPLO) en de provincies wilden graag ook te weten komen hoe we de lokale milieuraden beter kunnen ondersteunen. Op basis van de hierboven geformuleerde conclusies suggereren we een aantal aanbevelingen voor toekomstige ondersteuning.

aanbeveling bij conclusie 1: Gemeenten worden gestimuleerd om feedback te geven op de geformuleerde adviezen en om voldoende inspraak te vragen

De lokale politiek dient te worden aangemoedigd om wel degelijk:

- tijdig inspraak te vragen in relevante dossiers
- in voldoende dossiers inspraak te vragen
- binnen de 3 maanden feedback te geven op het gegeven advies

De samenwerkingsovereenkomst geeft richtlijnen over de 'adviesvraag en adviesverlening' (adviestermijn minimum 1 maand, feedback binnen 3 maand). CAPLO kan bij het niet naleven van de richtlijnen beslissen om een gemeente geen subsidies op basisniveau toe te kennen, maar de grootte van deze straf is niet in verhouding waardoor zelden wordt toegepast. Waarschijnlijk is deze 'stok achter de deur' ook onvoldoende bekend bij de milieuraden.

aanbeveling bij conclusie 2: Milieuraadsleden worden goed ingelicht wat hun rol is in de adviesraad.

Lokale milieuraadsleden dienen te beseffen dat hun belangrijkste taak in de milieuraad 'adviseren' is.

Dit kan op de volgende manieren:

- Nieuwe milieuraadsleden nemen deel aan een cursus over de werking van de milieuraad
- Er bestaat een website/steunpunt die informatie
- Milieuraadsleden krijgen voldoende tijd om hun achterban te raadplegen bij het formuleren van een advies. Hierbij lijkt ons de adviestermijn van 1 maand te kort.
- Milieuraadsleden investeren hun middelen (budget) in 'advisering' (verhogen van kennis – initiatieven om de mening de vragen van de bevolking) in plaats van in de organisatie van eigen acties en evenementen

aanbeveling bij conclusie 3: Organisaties die milieuraden ondersteuning aanbieden zorgen ervoor dat ze lokale milieuraadsleden rechtstreeks bereiken om het aanbod bekend te maken.

Er zijn op dit moment heel wat verschillende organisaties die een bepaalde vorm van ondersteuning aan de lokale milieuraden bieden. We denken hierbij aan: Tandem, de Wakkere Burger, Centrum voor Natuureducatie, Natuurpunt Educatie, de provincie, de Vlaamse MINA-raad, de provinciale MINA-raad, de Wegwijzer Milieuraden, de gemeente, ...(zie bijlage 8.5)

Geen enkel van de hierboven genoemde organisaties communiceert momenteel rechtstreeks naar alle lokale milieuraadsleden. Er bestaan geen nieuwsbrief voor lokale milieuraadsleden noch een database met de adressen. De meeste van deze organisaties communiceren naar de lokale milieuraad via de **milieu- of**

duurzaamheidsambtenaar. Dit impliceert een filter in de communicatie, waardoor de boodschap de doelgroep niet rechtstreeks (en soms onvoldoende) kan bereiken.

aanbeveling bij conclusie 4: Er is een steunpunt nodig waar lokale milieuraden terecht kunnen met vragen inzake hun algemene werking

Inzake de ondersteuning bij de algemene werking willen de milieuraadsleden een beter zicht op wat hun rechten en plichten zijn. De milieuraden willen weten waar men terecht kan met hun klachten. Enkele milieuraden vinden hun weg hierin naar CAPLO (ref. verslag vergadering 25 mei) die binnen de samenwerkingsovereenkomst richtlijnen heeft voor de goede werking van de milieuraden. De rol en middelen van CAPLO zijn echter eerder sanctionerend: een klacht van een milieuraad kan er toe leiden dat een gemeente niet voldoet aan de voorwaarden voor subsidiëring door de samenwerkingsovereenkomst.

Een meer bemiddelende, ondersteunende partner zou beter gepast zijn. In de enquête en in individuele gesprekken met milieuambtenaren (ref. gemeentebezoeken Tandem, zie verslag vergadering 25 mei, bijlage 8.4) wordt de behoefte geformuleerd naar een externe observator/coach, een dienst waar men terecht kan met vragen en klachten, meer info over het wettelijk kader, ... **We dienen te onderzoeken hoe we het ondersteunende landschap inzake de werking van de lokale milieuraden kunnen hertekenen zodat het voor de lokale milieuraadsleden duidelijk is bij wie men met welke vragen terecht kan.** Hierbij kan het nodig zijn om middelen te bundelen om een efficiënter gericht aanbod uit te werken.

aanbeveling bij conclusie 5: Natuur- en milieuorganisaties krijgen de nodige middelen om te investeren in de kennisopbouw van lokale milieuraden

Milieuraden hebben nood aan meer kennis over actuele natuur- en milieuthema's. ze verwachten deze kennis te ontvangen via natuur- en milieuorganisaties. Bond Beter Leefmilieu/Tandem dient i.s.m. CAPLO, provincies, ... te onderzoeken hoe de Tandemaanbod voor milieuraden en de capaciteitsopbouw kan worden verder gezet.

aanbeveling bij conclusie 6: We werken een laagdrempelig aanbod uit dat goed wordt ontsloten

We moeten investeren in verschillende pistes om ervoor te zorgen dat we met onze bestaande en nieuw te ontwikkelen ondersteuning de milieuraadsleden effectief bereiken. De milieuraadsleden willen in de eerste plaats bijkomende info tijdens de milieuraad zelf. Het huidige bestaande ondersteuningsaanbod is hier niet op georganiseerd. We dienen te onderzoeken in welke mate we tegen betaling infoavonden op meer lokaal niveau zouden kunnen organiseren, en in welke mate milieuraden bereid zijn deze meerkost te betalen.

Bijeenkomsten met diverse milieuraden moeten meer in samenwerking met regionale en lokale partners worden georganiseerd. De informatie moet ook achteraf ter beschikking worden gesteld.

VIII. BIJLAGES

8.1 Overzicht van de deelname per gemeente en provincie

Provincie Antwerpen		Provincie Limburg		Provincie Oost-Vlaanderen		Provincie Vlaams-Brabant		Provincie West-Vlaanderen	
Responsrate gemeenten	67,14%	Responsrate gemeenten	75,00%	Responsrate gemeenten	73,85%	Responsrate gemeenten	61,54%	Responsrate gemeenten	57,81%
Gemeente	Aantal respondenten	Gemeente	Aantal respondenten	Gemeente	Aantal respondenten	Gemeente	Aantal respondenten	Gemeente	Aantal respondenten
Baarle-Hertog	0	Herstappe	0	Horebeke	0	Bever	4	Mesen	1
Vorselaar	1	Voeren	1	Moerbeke	0	Pepingen	2	Spiere-Helkijn	0
Sint-Amands	0	Nieuwerkerken	1	Wortegem-Petegem	1	Linkebeek	0	Zuienkerke	0
Schelle	1	Heers	0	Kaprijke	3	Drogenbos	0	Lo-Reninge	4
Lint	4	Zutendaal	2	Kluisbergen	2	Glabbeek	0	Vleteren	1
Merksplas	0	Wellen	3	Lierde	1	Geetbets	1	Alveringem	1
Hove	1	As	2	Maarkedal	1	Bekkevoort	0	Ruiselede	0
Herenthout	1	Gingelom	3	Sint-Laureins	0	Hoegaarden	0	Lendelede	0
Dessel	0	Kortesseem	4	Zingem	1	Herne	0	Pittem	0
Wijnegem	3	Halen	2	Wachtebeke	1	Linter	1	Oostrozebeke	0
Niel	0	Hoeselt	0	Waarschoot	0	Boutersem	2	Langemark-Poelkapelle	2
Hulshout	1	Opglabbeek	1	Zwalm	2	Kortenaken	0	Heuvelland	1
Meerhout	0	Ham	2	Knesselare	4	Zoutleeuw	0	Dentergem	0
Hemiksem	9	Borgloon	1	Zomergem	4	Galmaarden	3	Koekelare	0
Vosselaar	1	Alken	0	Kruishoutem	0	Lennik	5	Lichtervelde	0
Borsbeek	0	Hechtel-Eksel	0	Sint-Martens-Latem	8	Gooik	2	Oudenburg	0
Retie	1	Herk-de-Stad	0	Lovendegem	3	Kapelle-op-den-Bos	1	Wielsbeke	2
Berlaar	2	Kinrooi	1	Sint-Lievens-Houtem	2	Bierbeek	3	Houthulst	0
Grobbendonk	0	Bocholt	3	De Pinte	0	Huldenberg	0	Ardooie	1
Rijkevorsel	0	Meeuwen-Gruitrode	5	Waasmunster	0	Bertem	0	Ledegem	0
Olen	1	Overpelt	0	Melle	1	Holsbeek	3	Avelgem	0

Wommelgem	0	Lummen	3	Nazareth	2	Begijnendijk	8	Hoogdele	8
Boechout	4	Hamont-Achel	1	Wichelen	2	Hoeilaart	0	De Panne	2
Zandhoven	0	Leopoldsburg	3	Nevele	1	Tielt-Winge	2	Ingelmunster	2
Arendonk	0	Bree	6	Laarne	1	Roosdaal	0	Moorslede	2
Oud-Turnhout	2	Peer	1	Gavere	2	Oud-Heverlee	1	Damme	0
Herselt	0	Riemst	2	Zelzate	4	Steenokkerzeel	2	Nieuwpoort	0
Ravels	0	Neerpelt	0	Oosterzele	7	Kampenhout	6	Meulebeke	4
Malle	1	Tessenderlo	2	Assenede	0	Boortmeerbeek	2	Staden	0
Aartselaar	8	Diepenbeek	1	Brakel	0	Liedekerke	1	Gistel	0
Bonheiden	3	Dilsen-Stokkem	1	Buggenhout	0	Affligem	0	Deerlijk	0
Rumst	1	Zonhoven	5	Berlare	2	Opwijk	1	Veurne	5
Laakdal	2	Maaseik	1	Zulte	1	Keerbergen	0	Zonnebeke	0
Lille	1	Lanaken	1	Kruibeke	4	Machelen	1	Kortemark	0
Putte	3	Tongeren	10	Herzele	1	Kraainem	0	De Haan	1
Duffel	0	Houthalen-Helchteren	0	Stekene	1	Wezembeek- Oppem	4	Kuurne	2
Puurs	0	Bilzen	2	Lede	0	Haacht	2	Wingene	2
Boom	1	Heusden-Zolder	5	Destelbergen	1	Lubbeek	6	Ichtegem	1
Beerse	0	Lommel	0	Haaltert	0	Tremelo	4	Jabbeke	4
Essen	1	Maasmechelen	3	Denderleeuw	0	Ternat	3	Anzegem	0
Kalmthout	1	Sint-Truiden	2	Lebbeke	3	Landen	1	Beernem	5
Stabroek	4	Beringen	0	Sint-Gillis-Waas	8	Wemmel	1	Bredene	0
Ranst	3	Genk	6	Aalter	3	Merchtem	0	Diksmuide	16
Kasterlee	8	Hasselt	3	Erpe-Mere	4	Rotselaar	8	Wervik	0
Zwijndrecht	2			Eeklo	7	Londerzeel	3	Middelkerke	4
Wuustwezel	3			Lochristi	3	Sint-Genesius- Rode	0	Blankenberge	0
Hoogstraten	5			Zele	0	Kortenbergh	0	Tielt	0

Schildre	0		Maldegem	0	Meise	3	Torhout	0	
Sint-Katelijne-Waver	0		Merelbeke	4	Herent	4	Poperinge	4	
Bornem	0		Wetteren	4	Tervuren	0	Koksijde	1	
Kontich	2		Hamme	0	Zemst	0	Zedelgem	1	
Balen	4		Ronse	8	Scherpenheuvel-Zichem	5	Oostkamp	2	
Zoersel	0		Zottegem	1	Diest	0	Zwevegem	6	
Nijlen	1		Temse	3	Beersel	0	Harelbeke	1	
Edegem	1		Deinze	2	Overijse	1	Izegem	5	
Westerlo	4		Oudenaarde	3	Aarschot	0	Wevelgem	4	
Willebroek	0		Geraardsbergen	3	Zaventem	1	Menen	6	
Mortsel	4		Evergem	8	Asse	1	Knokke-Heist	3	
Kapellen	4		Ninove	1	Sint-Pieters-Leeuw	1	Ieper	9	
Herentals	4		Lokeren	0	Tienen	1	Waregem	3	
Brecht	3		Dendermonde	2	Grimbergen	2	Roeselare	4	
Mol	1		Beveren	1	Halle	3	Oostende	0	
Schoten	4		Sint-Niklaas	6	Vilvoorde	0	Kortrijk	2	
Lier	7		Aalst	7	Dilbeek	0	Brugge	4	
Geel	1		Gent	6	Leuven	1			
Brasschaat	0								
Heist-op-den-Berg	9								
Turnhout	8								
Mechelen	2								
Antwerpen	4								
Totaal resp	142	Totaal resp	89	Totaal resp	150	Totaal resp	106	Totaal resp	126
Provincie Antwerpen		Provincie Limburg		Provincie Oost-Vlaanderen		Provincie Vlaams-Brabant		Provincie West-Vlaanderen	

8.2 Tabel 'op welke manier willen de milieuraden bijkomende info'

	Welke vorm(en) van informatie tijdens een bijeenkomst van je milieuraad spreekt/spreken je het meest aan?		Welke vorm(en) van communicatie via internet spreekt/spreken je het meest aan?		Welke vorm(en) van papieren communicatie spreekt/spreken je het meest aan?		Aan welke van onderstaande vormen van bijeenkomsten met andere milieuraden neem je het liefst deel?	
	652 respondenten		649 respondenten		642 respondenten		645 respondenten	
80% - 61%	deskundige die presentatie geeft	76%						
							bijeenkomst met excursie of terreinbezoek	56%
60% - 41%			nieuwsbrief met informatie van andere milieuraden	47%	thematische brochure met goede voorbeelden	48%	bijeenkomst met lesgever of expert	55%
	spreker voor open milieuraad (= milieuraad die openstaat voor brede publiek)	44%	website met gebundelde informatie van gewestelijke natuur- en milieuverenigingen	41%			bijeenkomst met uitwisseling van ervaring met de andere aanwezigen	43%
			portaalsite met informatie van andere milieuraden	38%	periodiek infomagazine over verschillende onderwerpen	36%		
40% - 21%	uitleg en vorming door milieuambtenaar	34%	nieuwsbrief met gebundelde informatie van gewestelijke natuur- en milieuverenigingen	37%	gebald dossier met voorbeeldadvies	28%		
	coach die oplossingen aanreikt	23%	online cursus	23%	uitgebreide handleiding met stappenplan	25%		39/51

	powerpointpresentatie met tekst die we zelf lezen	20%					bijeenkomst met getuigenis van een milieuraad	20%
20% - 0%	animatiefilmpje over specifiek onderwerp	13%			geen enkele vorm van papieren communicatie	16%		
	geen enkele vorm van informatie tijdens onze milieuraad	1%	geen enkele vorm van communicatie via internet	5%			geen enkele bijeenkomst	5%
	andere	1%	andere	2%	andere	1%	andere	0%

8.3. Opmerkingen en suggesties bij 'www.milieuraad.be'

1. interesse

- ook eens voorstellen op een Minaraad
- Ook hier: ik sta ervoor open als de gelegenheid zich aanbiedt.
- we gebruiken die

2. suggesties

a. algemeen

- tijd
- te veel is soms te veel
- Het zou handiger zijn als men rechtstreeks toegang zou hebben tot de informatie van de plaatselijke milieuraad
- Deze site zou VEEL MEER gepromoot moeten worden. Indien hier bvb. een online archief van verslagen - misschien een idee als toekomstig VERPLICHT onderdeel van de volgende convenant - zou worden bijgehouden, vormt dat op korte termijn een schat aan informatie voor andere MARs en bovendien toont dit duidelijk aan waar de actieve en de minder actieve MARs zich bevinden ("name & shame"). Zo kunnen inwoners indien nodig ook druk zetten op hun bestuur om meer werk te maken van inspraak.
- Ik vind dit een zeer onduidelijke website en gebruik hem enkel in noodzaak.
- vroeger gebruikten we die, maar vermits onze website nu geïntegreerd is in die van de stad Antwerpen zetten we alles daar online. Dat heeft als voordeel dat de burgers van de eigen stad de adviezen en verslagen sneller vinden.

b. niet up-to-date

- de actualisatiewaarde van de gegevens hangen af van de goodwill van de voorzitter / secretaris / milieuambtenaar van de gemeente best jaarlijks of tweejaarlijks de gegevens laten nakijken door de milieuraad de leden van de milieuraad zijn niet op de hoogte van het bestaan van deze website; wat is dan de waarde van het ingeven van gegevens en verslagen?
- de kwaliteit hangt af van in hoeverre hij up to date is en gebruikt wordt. Vroeger werd deze site heel intensief gebruikt in Ingelmunster, onder meer om ontwerp adviezen en dossiers te delen onder de leden, ter voorbereiding van de raadsvergaderingen, en ook als consulteerbaar klassemment voor uitgebrachte adviezen. Nu ligt dit helemaal stil.
- Er staan geen gegevens op van de lokale raad van Westerlo, ze gebruiken die blijkbaar niet
- Ik heb de indruk dat deze website niet echt up-to-date wordt gehouden
- info is niet up-to-date
- korter op de bal spelen
- niet up to date en zeer onvolledig
- Te weinig opvolging door te weinig milieuraden in milieuraad.be
- amper inhoud
- onvoldoende up-to-date
- Ondanks mijn herhaald verzoek om betreffende website up to date te houden, wordt hier door de gemeente geen gevolg aan gegeven. Naar mijn aanvoelen is dit voor de meeste gemeenten van toepassing. De betreffende site lijkt me weinig accuraat.
- lang niet alle milieuraden plaatsen info op deze site, jammer.

- we plaatsen af en toe adviezen en aankondigingen van activiteiten op ons onderdeel van deze website, maar wordt blijkbaar niet meer door veel milieuraden gebruikt.
 - wordt niet bijgehouden door gemeenten
- c. technisch**
- soms moeilijk aan te passen
 - Opladen van bijlagen (zoals de verslagen, foto's,...) en andere informatie lukt niet
 - Ja: we zouden graag foto's van onze activiteiten (vooral studiewandelingen) op de site plaatsen maar dat is ons nog nooit gelukt! waarom niet?

3. andere

- ?
- door mij op te volgen
- eventueel
- geen idee, ken de website niet
- ik kan daar niet zo direct ja of nee op antwoorden

8.4 Verslag overleg milieuraden 25 mei

Onderwerp:	Overleg milieuraden
Datum:	Dinsdag 25 mei 2010
Aanwezig:	Jonas Van Meirvenne (CAPLO), Katleen De Paepe (CAPLO), Christel Grieten (CVN), David Michiels (provincie Limburg), Geert Saeye (provincie Vlaams-Brabant) Marie De Winter (provincie West-Vlaanderen), Resi Pansaerts (provincie Antwerpen), Steven Vanholme (Natuurpunt), Stefaan Claeys (BBL), Yanti Ehrentraut (BBL).

Agenda:

- 1. ondersteuning: evaluatie en oplossingen**
- 2. problemen milieuraden en mogelijke oplossingen**
- 3. mogelijke nieuwe vormen van ondersteuning**
- 4. besluiten**

1. Welke ondersteuning bieden CAPLO, Tandem en de provincies aan milieuraden? Welke problemen worden ervaren?

Provincie West-Vlaanderen (zie bijlage)

- info- en vormingsavonden, meestal in samenwerking met CVN
- basiscursus sinds 2003 reeds 4x gegeven, maar niet altijd het volledige pakket. 2008, 2009 (regionaal), ...
- om de 1 à 2 jaar info- en debatavond.
- vroeger regio-overleg gestructureerd in 4 regio's, 2x per jaar. Gebiedswerking ondertussen geherstructureerd, regio-overleg gebeurt nu door de 2 regionale landschappen die gebiedsdekkend zijn.
- Individuele vragen: vooral van de ambtenaren, af en toe voorzitters

problemen:

- Het is heel moeilijk om adressenbestand met voorzitter en secretaris van milieuraden up to date te houden.
- Vormingen zijn inhoudelijk interessant maar er is ook veel vraag naar praktijkervaring
- De provincie als schaal is te groot voor het geven van vormingen. Mensen willen de vorming graag dicht bij huis.

Provincie Limburg

- basiscursus na verkiezing in samenwerking met CVN/Tandem
- 1 a 2 thema-avonden per jaar CVN/Tandem
- beantwoorden van concrete vragen, naar aanleiding van de provinciale nieuwsbrief

Provincie Vlaams-Brabant

- 2 infoavonden per jaar, in arrondissement Halle-Vilvoorde en in arrondissement Leuven.

- basiscursus 3x georganiseerd: 2005, 2007, 2008. Opnieuw georganiseerd in 2008 wegens veel inschrijvingen in 2007. In 2008 waren er echter heel weinig inschrijvingen.
- ondersteuning in de organisatie van infoavonden bv. rationeel energiegebruik, autodelen, ... door draaiboeken te vinden op www.vlaamsbrabant en provinciale premies.

Provincie Antwerpen:

- 1 a 2 themavonden per jaar, in samenwerking met CVN, Resi heeft de indruk dat aantal deelnemers achteruit gaat
- basiscursus. Staat op het programma voor najaar 2010.
- Ook participatie is voor de provincie is belangrijk, input in de plannen van provincie (vb. deelbekkenbeheersplannen, haven (hoorzitting), biodiversiteit, ...). Was wel veel werk. *In andere provincies wordt dit niet georganiseerd: spreken zich niet uit over gemeentelijke dossiers.*

Provincie Oost-Vlaanderen:

- basiscursus: X aantal avonden na elkaar te hoge drempel
- provinciale minaraad organiseert ook activiteiten voor milieuraadsleden, en snijden hierbij actuelere onderwerpen aan (vanuit provinciale context)

problemen:

- milieuraden hebben niet zozeer een gebrek aan kennis, maar een probleem met hun relatie met het bestuur.

CAPLO:

- Vragen en klachten van milieuableidenden en milieuraadsleden worden telefonisch beantwoord. Er wordt binnen CAPLO standpunt geformuleerd, bij sommige problemen wordt de provincie gevraagd om te bemiddelen. In het slechtste geval komt dit voor de arbitragecommissie.
- Handleiding instrumentarium
- Evaluatiefiches worden doorgegeven aan de provincies.
- De bijkomende info die wordt opgevraagd moet ook worden meegedeeld aan de voorzitter van de milieuraad.
- Website 'Wegwijzer Vlaamse milieuraden'. Wordt opgevolgd door Hans Van Mechelen (LNE), in opvolging van Johan Peymen. Deze website moet dienen om info uit te wisselen, forum, rapportage,... Herwerking van deze site staat op het programma maar wordt keer op keer uitgesteld wegens andere prioriteiten.

Tandem:

- De reeks "Beter Adviseren". Opm: Deze ondersteuning wordt door de aanwezigen als zeer nuttig geëvalueerd.
- Cursussen en vormingsavond voor milieuraadsleden (zie bijlage: overzicht 2006-2009) in samenwerking met de provincies
- Samenvattende presentatie over de samenwerkingsovereenkomst en de rol van de gemeentelijke milieuraad
- Zelftest voor milieuraden. *Online beschikbaar op de Tandemwebsite. CAPLO verwijst hier naar via handleiding jaarverslag.*
- Themabrochures biodiversiteit en klimaat: ideeën voor lokale actie
- Participatiemodellen: 5 online modellen, waaronder model voor participatie en inspraak in het gemeentelijk milieubeleidsplan

Opmerkingen:

- website Tandem: kliktellers op dossiers 'beter adviseren' en op 'zelftest' om beter te evalueren hoe vaak deze worden gebruikt.

- De participatiemodellen zijn onbekend voor de aanwezigen, moeten meer worden gepromoot.

2. Welke problemen met betrekking tot milieuraden ervaren CAPLO, Tandem, provincies, ...? Bij sommige van deze problemen werden ook al oplossingen geopperd.

Algemene observatie (niet noodzakelijk een probleem): De milieuraden in Vlaanderen zijn verscheiden in structuur, samenstelling, vergaderfrequentie, agenda,...

Problemen bij de samenstelling van de milieuraden

- Quotum 1/3 natuur- en milieuverenigingen en 1/3 man- en vrouwverhouding wordt moeilijk gehaald.
Mogelijke oplossing:
 - *meerdere afgevaardigden van één en dezelfde vereniging, maar dit is soms in conflict met de statuten van de milieuraad die door de milieuraad zelf werden opgesteld.*
 - *nagaan of niet teveel andere verenigingen in de milieuraad zetelen. Ipv alle sociaal-culturele verenigingen, kiezen voor een vertegenwoordiger van jeugdraad, cultuurraad, ...*
 - *een onderscheid maken tussen effectieve leden en organisaties en individuen die gewoon op de hoogte worden gehouden*
 - *leden die 3 milieuraden niks van zich laten horen krijgen na 3 afwezigheden een brief om hun lidmaatschap te hervestigen*
- Op papier wel 1/3 vertegenwoordiging, maar die 1/3 vertegenwoordiging is niet altijd het klankbord van de vereniging. In sommige gevallen zijn het gewone leden die niet actief in het bestuur van de lokale vereniging, of in het slechtste geval leden die zelfs niet gekend zijn bij het bestuur.
Mogelijke oplossing:
 - *Formalisering: aanvaarding van nieuwe leden wordt formeel bekend gemaakt via brief naar NP, VELT, ...?*
 - *Capaciteitsopbouw door NP, VELT, BBL van de lokale verenigingen met betrekking tot Tandemmiddelen: lokale verenigingen ondersteunen in het formuleren van een eenduidig standpunt in lokale natuur- en milieukwesties?*
 - *Anderzijds moeten we 'het' standpunt van VELT, NP, ... ook niet overroepen. Er is niet op alle lokale natuur- en milieuproblemen één dogmatisch standpunt, het is eerder een kwestie van het meest ecologisch verantwoord antwoord te formuleren.*
- Welke verenigingen tellen als natuur- en milieuverenigingen: met natuur en milieu als hoofddoelstelling of als nevendoelelstelling? De wildbeheerseenheden worden door bepaalde gemeenten ook meegeteld als natuur- en milieuvereniging.
Mogelijke oplossing:
 - *Dit zal beter worden uitgelegd in de Handleiding Instrumentarium van de SO.*
- Er wordt niet altijd een voorzitter gevonden.
Mogelijke oplossing:
 - *duurzaamheids- of milieuambtenaar neemt tijdelijk deze verantwoordelijkheid op zich, tot er een andere voorzitter wordt gevonden (we zien het liefst niet de schepen of burgemeester in deze functie).*
 - *Er kan ook een beurtrol gezocht worden.*

- Een cursus vergadertechnieken kan hierbij helpen (dit is in het verleden voorgevallen in de provincie Limburg).

Problemen in de relatie tussen de milieuraad en het gemeentebestuur/ambtenaar.

- De door de milieuraad geformuleerde adviezen worden niet altijd gevolgd. Dit hoeft op zich geen probleem te zijn, het college is hier niet toe verplicht. Maar dit zorgt wel voor demotivering van de milieuraad en voelt deze zich overbodig. Een groter probleem is als de milieuraad het gevoel heeft dat het college/schepenen geen feedback heeft over de geformuleerde adviezen. De SO stelt dat het college verplicht is binnen de 3 maanden antwoord te formuleren op de adviezen.
Mogelijke oplossing:
 - antwoorden op advies moeten formeel worden geformuleerd.
 - hierbij opnieuw het belang van een goede voorzitter.
- De secretarisrol kan soms teveel werk betekenen voor de milieuambtenaren, hierdoor wordt niet alle bepalingen uitgevoerd. Zo worden de jaarverslagen van de SO worden niet altijd voorgelegd aan de milieuraad.
Mogelijke oplossing:
 - vorming voor milieuambtenaren over milieuraden

Problemen met de communicatie met milieuraden

- We hebben geen database met de e-mailadressen van alle milieuraadsvoorzitters in Vlaanderen.
Mogelijke oplossing:
de meest recente zijn deze uit de jaarverslagen van CAPLO. Het doorgeven van deze adressen aan andere partijen is echter een probleem.
 - de provincies stellen lijsten samen met alle e-mailadressen van de voorzitters van de milieuraden
 - CVN houdt adressen bij van deelnemers aan vormingen en geeft dit door aan Tandemsecretariaat.
- De milieuraad communiceert te weinig over zijn adviserende functie naar de buitenwereld.
- Vraag naar vormingen en aanbod vinden elkaar niet. De aankondigingen van de vormingen bereikt de milieuraadsleden onvoldoende, maar ook weinig milieuraadsleden zijn geïnteresseerd in een vorming op een centrale plek in de provincie.
- De website 'Wegwijzer Vlaamse milieuraden' heeft veel technische problemen en wordt hierdoor nauwelijks nog aangevuld. De website moet gebruiksvriendelijker worden. Hiernaast zijn de begrote financiën die vorig jaar waren voorzien zijn tevens niet overgedragen naar dit jaar.
Mogelijke oplossing:
 - De website moet worden omgezet naar een andere programmeertaal. Dit zou door de afdeling Centraal Databeheer kunnen gebeuren van LNE, maar staat laag op prioriteitenlijst.
 - Ondertussen wordt wel verder bekeken met afdeling Centraal Databeheer wat de mogelijkheden zijn. Een deel van de technische achtergrond moet echter door CAPLO zelf worden uitgezocht.
 - Ook Minaraad, BBL en indien mogelijk Johan Peymen zullen bij de verdere ontwikkeling betrokken worden.

De taken van de milieuraad

- De materie waarover advies moet worden gegeven is te ingewikkeld. Waterbeleid, ruimtelijke ordening, begroting, ...
Mogelijke oplossing:
 - een expert komt op de milieuraad een toelichting geven
- Te weinig initiatief vanuit de milieuraad om zelf agendapunten op de agenda te zetten, om mee te helpen bij het opzetten van een actie, ... De raad is te passief en alles wat gebeurt is op initiatief van de ambtenaar.
Mogelijke oplossing:
 - lokale natuur- en milieuverenigingen aansporen om interessante activiteiten te delen in de milieuraad
 - activiteitmodellen aanreiken die bijdragen tot advisering (wel: fietstocht langs duurzame voorbeelden, niet: geboortebos)
- Sommige milieuraaden organiseren **geen 'open milieuraad'** omwille van de volgende redenen: er komt geen publiek op af, het publiek dat komt misbruikt het plenum op hun vaste frustraties te uiten, ...
- Verscheidene milieuambtenaren en schepenen laten **blijken input nodig te hebben om de agenda van de milieuraaden nieuw leven** in te blazen. Tandem gaat echter enkel nog op uitdrukkelijke vraag van de gemeente in op de mogelijkheid om de Tandemkoffer voor te stellen op de milieuraad, wegens te weinig concreet resultaat.
Mogelijke oplossing:
 - vorming voor voorzitters milieuraaden en ambtenaren: wat zet ik op de agenda van de milieuraad?

VOORBEELD -CASE:

De schepenen van milieu van de stad x formuleerde de volgende knelpunten met de milieuraad en vroeg tijdens een Tandembezoek of een externe doorlichting mogelijk is.

- overvolle agenda van de milieuraad
- voorzitter die vergaderdata milieuraad verzet omwille van zijn eigen agenda
- veel mensen die niet komen opdagen
- de op voorhand doorgestuurde nota's worden niet gelezen
- er wordt teruggekomen op beslispunten uit de vorige vergadering
- voorzitter is niet in staat de vergadering te leiden en er zijn geen andere kandidaten
- men staat te lang stil bij de details ipv de hoofdzaken
- bij de schepenen en ambtenaar leeft de indruk dat men vooral aanwezig is op de milieuraad om de eigen belangen van de vereniging te beschermen
- volgens de schepenen draait deze raad veel slechter dan de andere raden in de gemeente

Wat is het geheim van het succes van een goed draaiende milieuraad?

Begeesterde mensen: schepenen, milieuambtenaar, voorzitter natuur- en milieuvereniging, ... Voorbeelden?: Aartselaar, Mortsel, Maldegem, Ranst, Tienen, ...

3. Welke nieuwe vormen van ondersteuning moeten we uitwerken?

- **Er is een behoefte bij de milieuraadsleden om van elkaar te leren over de praktische werking van de milieuraad en de relatie met het bestuur**
 - o meer open vormingen (uitwisseling van ervaringen en ideeën) ipv ex cathedra inhoudelijke cursussen. Deze vormingen mogen geen klaagbijeenkomsten zijn, maar er moet effectief tips en ondersteuning worden gegeven.
 - o Thema bijeenkomst voor milieuraadsleden **over hoe samenwerken met het bestuur** (in licht van verkiezingen 2012)? We kunnen hier goede voorbeelden aan het woord laten. Modellen: zoals Trefdag Trage Wegen, provinciale trefdagen, regionale bijeenkomsten?, ...
- **Er is meer vraag naar individuele vormingen en persoonlijke benadering, minder vraag naar provinciale en regionale vormingen.**
 - o Ter plekke oplossingen uitwerken. Een aantal milieuraden met problemen te begeleiden, indien zowel de milieuraad als de schepen en milieuambtenaar hierin vragen partij zijn.
 - o We denken hierbij aan een soort van milieuradencoach. Uit deze particuliere begeleidingen moeten werkmodellen ontstaan die de milieuraden/gemeentes op zichzelf kunnen uitvoeren om hun milieuraad te verbeteren (multiplicatoreffect). Provincies hebben hier budget voor.
- **Beter inzicht krijgen in de problemen van de milieuraden**
 - o Een vergelijking maken met de andere raden. Draaien deze beter, en zo ja, waarom? Eenduidigere samenstelling? Eenduidigere agenda? Misschien kan de opdracht gegeven worden aan een student om de werking van lokale milieuraden door te lichten, te vergelijken met de andere raden, ...
 - o Een enquête naar de leden van de milieuraad om na te gaan in welke mate zij bovenstaande problemen ervaren.
 - o Milieuradencoach.
- **Meer informatie voorzien voor de milieuambtenaren en de schepenen: 'Hoe omgaan met milieuadviesraden'.**
 - o Aanbod uitwerken samen met VVSG.

4. Besluiten

Voor besluiten was het al laat, maar hier een poging van de verslaggever op basis van het gezegde:

- **Adressenbestand van voorzitters van milieuraden** zou een goed instrument zijn om de raden snel en rechtstreeks te bereiken. Provincies lijken best geplaatst om zo'n database op te stellen. Tandem (en Caplo) zouden dan berichten kunnen versturen via de provincies.
Afspraak: De provincies bekijken intern of dit haalbaar is.
- **Uitwisseling praktijkervaring** is steeds een succes in de wandelgangen en vervult dus een behoefte. Organisatie van (regionale/provinciale) trefdag(en) en uitwisselingsmomenten over bvb. hoe samenwerken met het bestuur lijkt opportuun.
Afspraak: Tandem schrijft dit in in het beleidsplan 2011-2013.

- **Behoeftenbevraging.** Tandem organiseert een enquête naar de Vlaamse milieuraden, om een beter zicht te krijgen in welke mate de problemen verspreid zijn. Welke milieuraden zijn de probleemgevallen, welke de goede voorbeelden en welke de tussenmoot? We peilen niet alleen naar problemen maar vooral ook naar mogelijke oplossingen en naar goede praktijkvoorbeelden.
Afspraak: Tandem zet voor de zomer een online enquête op en stuurt vooraf de ontwerp-vragenlijst rond.
- **Milieuradencoach.** Een individuele coaching van milieuraden lijkt opportuun: samen een kort traject doorlopen om de specifieke problemen van een gemeentelijke milieuraad op te lossen.
Afspraak: CVN bekijkt intern of het een voorstel kan uitwerken voor een 'milieuradencoach' op provinciaal niveau.
- **Vorming voor ambtenaren en mandatarissen:** 'hoe omgaan met milieuraden'. Ook hier lijkt behoefte te bestaan. Maar zal dit slagen? Kan misschien gekoppeld worden aan bestaande vormen van provincies of VVSG?

8.5 Overzicht van de bestaande organisaties die ondersteuning bieden

- **CAPLO:** richtlijnen binnen de samenwerkingsovereenkomst waaraan de werking van de lokale milieuraad moet voldoen zodat de gemeente subsidies ontvang.
- **Wakkere Burger:** steunpunt voor de werking van adviesraden, voorziet echter geen specifieke informatie voor milieuraaden.
- **Tandem:** Samenwerking van natuur- en milieuorganisaties ter ondersteuning van het lokale natuur- en milieubeleid.
- **CVN:** CVN heeft de voorbije jaren in opdracht van Tandem verscheiden vormingen uitgewerkt ter ondersteuning van milieuraaden. Hierdoor heeft CVN een expertise opgebouwd die zeker de komende jaren zeker verder moet worden ingezet. Daarnaast moet CVN/Voor deze cursus De materialen die CVN aanbiedt zijn niet ontsloten. Deelnemen aan vorming is niet populair. CVN moet zijn aanbod bijsturen: meer regionaal, beter ontsloten, ... of is die rol voor iemand anders weggelegd?
- **De Vlaamse Minaraad:** aanspreekpunt voor thematische bovenlokale thema's
- **Provinciale Minaraden:** de provinciale minaraden organiseert infoavonden, activiteiten en vorming over lokale milieuthema's.
- **De Wegwijzer Milieuraaden**
- **De provincies**
- **VVSG**
- **De lokale milieudienst**

8.6 Wanneer heb je het liefst dat vormingen voor milieuraadsleden doorgaan?

